THEATRUM FATI, SIVE NOTITIA SCRIPTORUM DE PROVIDENTIA, FORTUNA ET...

Peter Friedrich Arpe

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

BUONAMICI

431

169

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
DI FIRENZE

OPERE BIBLIOGRAFICHE E BIOGRAFICHE

RACCOLTE DAL

DOTT. DIOMEDE BONAMICI

di Livorno (1823-1912)

Novembre 1921.

N.o 29

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THEATRUM FATI,

SIVE

NOTITIA SCRIPTORUM

DE

PROVIDENTIA, FORTUNA ET FATO.

AUTORE

PETR. FRID. ARPE.

ROTERODAMI,
TYPIS FRITSCH ET BÖHM,
MDCCXII.

Digitized by Google

SENECA Epist. CVII.

Duc me parens, celsique dominator poli,
Quocunque placuit; nulla parendi mora est.
Adsum impiger: fac nolle; comitabor gemens.
Ducunt volentem fata, nolentem trahunt;
Malusque patiar, quod pati licuit bonis.

Buon. 431

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO AC EXELLENTISSIMO

VIRO,

JOANNI HENRICO AB AHLFELD,

DOMINO

IN SESTERMUHE;

ORDINIS DANNENBROGICI

EQUITI SPLENDIDIDISSIMO,

REGIÆ MAJESTATI DANIÆ

A B

INTIMIS ET SANCTIORIBUS

CONSILIIS,

A D

SUMMOS ET PRÆPOT.

BELGII ORDINES

LEGATO,

PATRIÆ PATRI

IN

SÆCULI

DECUS ET EMOLUMENTUM

NATO,

Digitized by Google

HOC

THEATRUM

FATI

OB

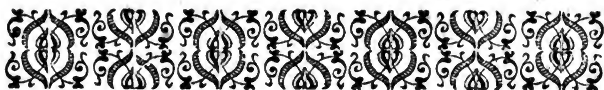
SUMMA IN SE MERITA

L. M. Q.

D. D. D.

AUTOR.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

I *ulla unquam celebris inter Philosophos agitata est quæstio,* de Fato *illa fuit, quam nemo, licet summam ei curam diligentiamque attulerit, explicare penitùs potuit. Quilibet, qui ingenio valet,* de Providentia Divina, Fortuna & Fato *sententiam proponit sibi quam sequatur; sed plerumque tot dubiis plenam, tot nodis implicatam, quot vix sapientissimus solvere potest.*

Sive quid soliti, sive insoliti accidit, Fato hoc evenisse dicunt: si verò ultra verbum progrediuntur, & æternæ Providentiæ Decreta *reserare audent, non minus obscura eorum oratio sit, quàm* HERACLITI de

Natura *liber, qui interpretes ferè omnes fefellit.* Nodus *hic est* Gordius, Sphyngis ænigma, Minoïs Labyrinthus, *& quicquid obscurum & ineluctabile finxit Antiquitas.*

Quod cùm perspiceret EPICURUS, *insanientis ille Sapientiæ consultus, nodum ferro discindere, &* Providentiam *funditùs tollere, temerario ausus est consilio.* Schola *è contra* SOCRATIS, *cùm mirabilem rerum ordinem attonita contemplaretur,* duram *introduxit* necessitatem & inexorabile Fatum. *Quod se posse investigare illi non desperant, qui* Fata scribunt, *& leges* Parcarum *acutissimè scilicet interpretantur. Sed valeat* EPICURUS, *parcus Numinis Cultor & infrequens: valeat* Schola Stoïcorum, *rigida nimis & perplexa: valeant* Vates, *ni præcoci ingenio metas ponunt, subito & inopino casu ruentes:*

Prudens futuri temporis exitum,
Caliginosâ nocte premit, Deus. *

Ima-

* Horat. lib. 3. Carm. od. 29.

Digitized by Google

Imaginem vitæ suæ proponat sibi quivis tanquam in tabula, concatenatam inveniet rerum seriem, quam nec scire, nec leviter conjicere potuit. Mirabilibus tamen illis Mæandris mirabilis ordo inest, quo constat, orbem hunc non sine Rectore ferri, nec casum merè fortuitum illum, regere.

Scilicet est aliud, quod nos cogatque rogatque,
Majus, & in proprias ducat mortalia leges. *

Hoc quid sit, & quomodo fiat, quid sit Fatum, quid necessitas, quid casus, quantum Providentiæ Divinæ sit tribuendum, quantum naturæ, quantum nobis, materiam dicendi Philosophis suppeditat amplissimam, & gravem, *quam potissimùm selegi, de qua ad Te verba facerem, quòd nihil Te, nisi amplum & grave, deceat. Verum dum huic veritati manus porrigo, &* TUO SPLENDORI *ut*

* Manil. lib. 4. Astron.

Digitized by Google

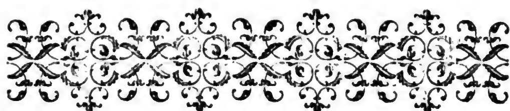
ut consulam studeo, meæ periclitantur vires, hæreo non ignarus,

Quid humeri ferant, quid ferre recusent.

Ac parum abest, quin subticeam. Id ne fiat, ipsum negotium in aliud diferre tempus, & cùm diligens præparatio omnibus negotiis prius quàm aggrediare adhibenda *sit*, * Notitiam clarissimorum Virorum *præmittere liceat, qui de his quæ sunt talia, sententias suas literarum monumentis consignatas posteris reliquerunt. Erit enim hoc modo facilior ad ea, quæ restant, aditus, & innotescent certissimi in anfractibus Duces. Nec* TUÆ EXELLENTIÆ *ingratum fore auguror, Scriptores celeberrimos, antequam in arenam descendant, contemplari, eorumque vitæ fabulam cognoscere. Nec illi recusant* Tuis auspiciis *in lucem prodire, quem omnes qui norunt, colunt, venerantur.*

* Cicer. lib. 1. de Offic.

Digitized by Google

THEATRUM FATI.

Rimus, qui in ſcenam prodit,

HERMES Hermes.

eſt, literarum inventor & ſapientiæ benignus Parens; in quo Hiſtoria conſentit omnis, diſcors aliàs & inconſtans ſibi, fuiſſe reliquis clariorem præſtantioremque mortalibus. Ad hunc certatim inventarum artium gloriam referebant Ægyptii, & aliquot millia verſuum in omni doctrinæ genere reliquiſſe, Autores tradunt. *

Non igitur ſtatuendum, ut putabat *Becanus*, nullum omnino fuiſſe *Hermetem*; ſed potius plures variis ætatibus celebres extitiſſe, quos *Hermetes* promiſcuè dixerint, licet eorum ſcripta ad unicum *Hermetem* illum *Triſmegiſtum* fuerunt relata,

A Anti-

* *Clemens Alexandrin. Stromat. lib. 6. pag. 633.*

Digitized by Google

Antiquorum more, quo Pythagoræi egregia inventa ad *Pythagoram* referebant; Ægyptii ad *Hermetem*. Quod institutum, cùm in ipso ignorantiæ sæculo obtinuerit, maxima inde scriptis, quæ *Hermeti* tribuuntur, inest dissonantia, maxima inæqualitas. Quorundam Autorem vix sanæ mentis esse credideris, quorundam licet dubia, non tamen planè rejicienda autoritas. In his biga scriptorum est, quorum alterum *Poëmander* inscribitur, *Asclepius* alterum, in quibus *Hermes Trismegistus* [licet ipse Autor non sit, sed junior quidam, ex Schola, ut videtur, *Platonis*] disserens introducitur, *de Rebus divinis*, *de Sapientia & Providentia & Fato*. *Asclepium* jam *Apulejus* Madauriensis, si credimus, in linguam Latinam transtulit; *Poëmandrum Leonardus* Pistoriensis, probus Monachus, ex Macedonia *Marsilio Ficino* attulit, qui Latinitate donavit & edidit. Veluti uterque tractatus, tum in Operibus *Ficini* Basileæ 1576. *fol.* tum in Collectione illa frustulata Platonicorum, quæ apud *Jo. Tornæsium* 1607. *in* 12. facta est, apparet. Manuscriptum exemplar commemorat *Lambecius* * ex Bibliotheca Cæsarea, à quo non differre arbitror, libros *de Providentia & Fato*, quos libro VII. † Commentariorum eidem *Hermeti* tribuit.

Alium

* *Lambec. Comment. de Bibl. Vindobon. l.* 7. *p.* 35.
† *Idem d. l. pag.* 27.

Digitized by Google

Alium Codicem Manuſcriptum in Bibliotheca Vaticana extare, obſervat *Poſſevinus.* *

Ampliſſimum Commentarium in *Poëmandrum* duobus voluminibus *in folio* edidit *Hannibal Roſſelius*, Cracoviæ 1595. *fol.* mirè ineptiens. Sunt itidem alii, qui hæc *Hermetis* Opuſcula emendare voluerunt, ſed meras colligunt lacinias.

Apud Græcos antiquiſſimus, qui mihi occurrit,

DEMOCRITUS

eſt, Abderites, inſignis Philoſophus ſapientiâ dictus. †

DEMOCRITUS & PYTHAGORAS *cum Diſcipulis.*

Cujus prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, magnaque exempla daturos,
Vervecum in patria, craſſoque ſub aëre naſci. ‡

Huic cùm neutiquam lateret, inenarrabilem non de ſe, nec de nihilo rebus ineſſe ordinem, ex Magorum & Ægyptiorum ſententia, ad quos exilium potius quàm peregrinationem ſuſceperat, multa in illo Opere *de Providentia* diſſeruit, quod ei tribuit Laërtius. ⊥

A 2 Illum

* *Poſſev. in Appar. Sacr.* † *Clem. l. 6. Stromat.*
‡ *Juven. Sat. x. v. 50.* ⊥ *Laërt. in vita.*

Digitized by Google

Illum continuo risu excepisse ineptos cives ferunt: quid non? cùm Providentiam ipse sciret, modum nostris ponere consiliis, & continuo nexu per varias ambages ducere. E contrà cæcutientes videret suos, Numinis curâ neglectâ, insaniente pruritu ad ambitum, ad honores, ad voluptates currere.

Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus. *

Quod quidem ejus institutum adeò probabat *Seneca*, † ut hunc ad imitandum Philosophis præ cæteris proponere non dubitaret; ex quibus

PYTHAGORAS

scenam nostram ingreditur; Vir utique summus, quem *Democrito* modò anteposuissem, [uti tempore prior est] si constaret, ipsum opus de Providentia reliquisse. Agnovisse quidem Fatum, ac Deum providam nostri curam gerere, *Laërtius* autor est: ‡ de scriptis verò ejus, eorumque compilatoribus, magna inter doctos controversia. Sunt qui eum nihil scripsisse asserant;

* *Juvenal. Sat.* x. *v.* 33.
† *Seneca de Tranquill. Anim. cap.* 14.
‡ *Laërt. in vit. lib.* 8.

Digitized by Google

rant; * alii varia ipsi tribuunt opera, † de quibus hoc loco multa dicere non vacat. Neque de ejus transmigratione animarum sermo erit, quæ ad literam sumpta, durum animæ imponit fatum, dum illam accipere potest.

Canis immundus vel amica luto sus. ‡

Sed ut aliis ænigmatibus velavit veritatis faciem, ne populo quem odit philosophia prostitueret, ita & hic sub velo agit.

Quæ verò ejus sententia *de Fato* fuerit, clarius docuisset

CRITO sive DAMIPPUS

Pythagoræus, si & hujus liber extaret, quem *de Fortuna* citat *Stobæus*, ⊥ qui itidem

E U R Y S I I

nescio cujus librum *de Fortuna* commemorat β, &

HIPPODAMI *Thurii* Pythagoræi opus *de Felicitate*. γ

* *Laërt. d. l.* † *Jambilich. de vit. Pythag. lib. 1. cap. 19.* ‡ *Horat. lib. 1. ep. 2.* ⊥ *Stob. in sentent. Serm. 1. pag. 29. & in Eclog. ethic. de eo quod in nostr. potest.* β *Idem in Eclog. phys. lib. 1. c. 10.* γ *Idem Serm. c. 1.*

Digitized by Google

PHILOSOPHI STOÏCI.

REliquorum Philoſophorum ſcripta ad *Socratis* ætatem commemorare nulla potero. In Placitis verò de Fato, uti Phyſici erant, id eſt, ſeduli Naturæ ſcrutatores, proximè accedebant Chaldæis, acerrimis Fati propugnatoribus. Quorum ſententiam nec

SOCRATES,

Græcorum facilè ſapientiſſimus, mutavit; cùm Philoſophiam de natura traduceret ad mores, ex agro in urbem; ſed neceſſitatem rerum omnium actionumque ſtatuit, quam nulla vis rumpat. * Hanc Præceptoris ſui mentem pluribus proſecutus eſt

ZENO,

Mnaſii, ſeu *Demei* filius, Citticus ex Cypro oriundus. Hunc Fatum acerrimè propugnaſſe, quid mirum? cùm fato ſeu inopino caſu, ad ſtudium Philoſophiæ fuerit illectus. Mercaturam exercebat, & purpuram ex Phœnicia advehendo, divitias ſibi facilius parabat, quàm ſanam mentem, ignarus Philoſophiæ, & inanis, ut putabat, ſtudii contemtor. Sed, dum lætus aliquando in nave pretioſiſſimis mercibus onuſta Athenas proficiſcitur, in Piræeo triſte facit naufragium, & omnia

pereunt

* *Senec. natur. Quæſt. lib. 2. cap. 36.*

pereunt bona. Tantâ ille jacturâ animi impotens, cùm per urbem vagaretur, fortè librarii adſtitit tabernæ, & *Xenophontis* Commentariorum lectione delectatus, ubi hujuſmodi viri degerent quæſivit. Prætereuntem digito monſtrabat *Cratetem* librarius, in cujus diſciplinam illicò conceſſit, & ſtudio indefeſſo reliquos condiſcipulos brevi temporis ſpatio, facilè ſuperavit. Quanta ejus fuerit vitæ innocentia, ex proverbio patet, quo continens dicitur, *Continentior Zenone*. Quanta ejus doctrina, ex eo, quòd novam in Philoſophia Sectam Stoïcorum condere potuerit, quam ſecuti poſtmodum ſunt Principes civitatum, viri lectiſſimi, qui fato omnia fieri putabant, quòd iis eſt connexa rerum ſeries ſive ratio, per quam mundus regatur. *

Adſcribunt ſaxis Lacheſis quoque fortia fila,
Tectorumque trabes fuſis pendere rotatis
Credunt, atque ipſis tribuunt decreta ſigillis. †

Sive *Senecæ* verbis, ‡ Fata jus ſuum peragunt, nec ullâ commoventur prece, non miſericordiâ flectuntur, non gratiâ. Servant curſum irrevocabilem; ex deſtinato fluunt. Quemadmodum rapidorum

 aquâ

* *Laërt. in vit. Zenon.* † *Prudent. lib. 1. adv. Symmach.* ‡ *Senec. lib. 2. cap. 35. nat. Quæſtion.*

Digitized by Google

aquâ torrentium in ſe non recurrit, nec moratur quidem, quia priorem ſuperveniens præcipitat; ſic ordinem fati æterna ſeries rotat, cujus hæc prima lex eſt: *Stare decreto*. Hanc ſententiam tenuerunt omnes, quibus *Zenonis* Placita arriſerunt, *Poſidonius* in ſecundo de Fato, *Chryſippus* in libris de Fato, & *Zeno*, & *Boëthus* quoque in undecimo de fato, inquit *Laërtius*.* Ex quo patet, *Zenonem* noſtrum *de Fato* ſcripſiſſe, licet idem Autor, dum reliquorum ejus ſcriptorum numerum init, ejus ne verbo meminerit, quod quidem excidere nimis occupato potuit, aut librariorum vitium eſt. Cæterùm Præceptoris veſtigia, ut diximus, legit

CHRYSIPPUS,

Apollonii filius, Solenſis ſeu Tarſenſis, inſignis ingenii & eruditionis Philoſophus, qui, cùm omnes ſcientiarum partes ſeptingentis, ut legimus, voluminibus complexus eſſet, aliquot itidem libris *de Fato* egit. In his cùm multis argumentis, tùm præcipuè ex divinatione & oraculis confirmaſſet implacabile Fatum, ſurrexit in eum

DIOGENIANUS

Peripateticus, & ipſius ſententiam coarguit, uti latius, & non ſine cura explicat *Euſe-*

* *Laërt. l. 7. in vit. Zenon. p. 459. ex edit. Meibomii.*

Digitized by Google

Eusebius, * diversum à *Chrysippo* sentiens, ejusque sententiam, ut nimis rigidam, emolliens.

Hujus æqualis erat

SPHÆRUS,

Bosphoranus, *Zenonis* itidem auditor & fidelis assecla. Is, cùm *Chrysippus* aulæ fortunam experiri constanter recusaret, attamen quendam ex discipulis à *Zenone* peteret, *Ptolomæus Philopator* in Ægyptum venit, & vacillantis fortunæ ludibria expertus, *de Fortuna* scripsit. † De Fato verò

BOETHI & POSIDONII

Alexandrini commentationes citantur. Alterius meminerunt *Cicero* ‡, *Diogenes* ⊥, *Philo Judæus* β, *Eusebius* γ. Alterum *Suidam* secutus, noli cum *Posidonio* Apameensi seu Rhodio, *Pompeji* & *Ciceronis* familiari confundere; temporis enim adversatur ratio, cùm is, de quo nobis sermo est, *Zenonis* nostri Cittici fuerit auditor, qui sub *Antigono* floruit.

 Hi

* *Euseb. Præpar. Evang. lib. 6. c. 7.* † *Laërtius in vit. Sphæri, lib. 7.* ‡ *Cic. de Divinat. l. 1. & 2.* ⊥ *Laërt. in vit. Zenon.* β *Philo de Mundi Æternit.* γ *Euseb. lib. 14. Præp. Evang.*

HI omnes cùm magnâ animi contentione & insolubilibus, ut credebant, argumentis, Fatorum necessitatem conarentur ostendere, extitit

Epicurus.

EPICURUS

Atheniensis, & in reliquos Philosophos recalcitrans, ut pullus indomitus, tritam reliquit semitam, & *de Deorum forma, Dæmonibus & Divinatione*, *de Peccatorum æqualitate*, *de Elementorum crasi*, *de Divisione continui*, *de Magnitudine siderum*, singulares selegit & edidit opiniones: novæ scilicet Sectæ conditor, laudisque propriæ diligens sectator.

Hinc cùm primò à *Pamphilo* Platonico, & *Nausiphane*, Philosopho Pythagoræo institutus, se Democriteum profiteretur, mox discessit in hortos & nauseabundus cujuscunque Magistri nomen respuit, sibi ipsi præstans omnia, otii magister, cujus adeò studio flagrabat, ut ipsos Deos fingeret otiosos & planè in mundo hospites, vitam degentes sine motu, sine perturbationibus fœlicissimam. Sed cùm eo argumento providam Numinis curam impius rejecerit, & in Opere *de Fato* * tueri ausus fuerit, vapulat apud multos, nec immeritò. Invenit tamen *Petrum Gassendum*, virum

* *Laërt. in vit.*

Digitized by Google

virum doctissimum, qui eum, quantum in se est, exculpat, & in Commentariis de ejus vita & ad librum x. *Laërtii* legi meretur.

MEdiam quasi viam elegit

ARISTIPPUS,

ARISTIPPUS.

genere Cyrenaicus, *Socratis* sedulus auditor, vir ingenio leni omnibusque temporibus accommodato, qui severitatem reliquorum suæ Sectæ ita temperare noverat, ut *Dionysio* Tyranno longè esset charissimus. Sed regia hæc gratia invidiam pariebat, invidia odium. Malè igitur audiebat apud aulicos, quòd Philosophus; apud Philosophos, quòd aulicus esset, qui omne cum Tyrannis commercium, servitutem & intolerabile jugum interpretabantur, Scholæ potius quàm Aulæ nati.

Hoc secum ac unà rerum humanarum lubricam inconstantiam perpendens, scripsit librum *de Fortuna*. *

SIc ad reliquos *Socratis* discipulos accedimus, inter quos eminet

PHILOSOPHI PLATONICI.

PLATO,

homo propè divinus, quo si parem, certè majorem suâ ætate non habuit Græcia. Ipse

* *Laërt. in vit.*

Digitized by Google

Ipſe quidem non tam ſollicitus fuit ſingulari ſcripto ſententiam ſuam *de Fato & Providentia* explicare; ex mellifluis tamen Dialogis, tum illo, quem *Timæum* ſeu *de Natura* vocavit, tum quem *de Legibus* ſcripſit, tum ex aliis, excellens hujus viri doctrina patet.

Quod verò in iis inchoavit ipſe, poſtmodum fœliciſſimè perfecit

XENOCRATES,

Agathenoris filius, Chalcedonius, qui ſemper animo firmiſſimo & fideliſſimo in *Platonem* fuit. Homo continentiæ laude & virtutis ſtudio adeò conſpicuus, ut injuratum teſtem admittere Athenienſes non dubitarent; licet iidem mox in eum & Philoſophiam graviſſimè peccarent, cùm vœnundediſſent. Hoc an Fato, an ſuorum nequitiâ acciderit, in libro quod *de Fato* ſcripſit *, explicare penitius potuit. Idem octogenarius violento Fato occubuit, ut in veteri Epigrammate eſt. †

In pelvim quondam lapſus malè cautus ahenam,
Frontem læſit, & Ω vociferatus obit
Xenocrates, *vir ille, qui unus omnibus fuit omnia.*

Eum

* *Laërt. lib. 4. in vit.* † *Idem d. l.*

Digitized by Google

Eum poſt aliquod temporis intervallum in ſententia de Fato ferenda ſecutus eſt

AMMONIUS,

celebris Philoſophus tam placidi & pacati animi, ut eum Chriſtianis plerique annumerent. *

Sanè cùm unus omnium maximè floreret, eodem ſtudio Chriſtiani quàm Ethnici ad eum confluere ſolebant, ut ſub tanto Magiſtro, arcana Philoſophiæ diſcerent. Fuerunt in his præclariſſimi viri, & ex hoc ſeminario prodierunt fulcra ſapientiæ, diligentiſſimè à ſe formata. Ejus nomine fertur liber *de Fato*, quem alii fœtum eſſe ſuppoſititium contendunt. †

Hunc

PLOTINUS

Lycopolitanus per undecim annos ſedulò audivit. Vir ſanè præclarus, & dignus qui in Schola *Platonis* emineat, virtutis digniſſimum exemplar, qui patriâ nobis

Suppeditas præcepta tuiſque ex inclyte chartis. ‡

Sapien-

* *Bayle in Diction. critic. Petav. in Ration. Temp.*
† *Du Pin dans ſa Biblioth. tom.* 1. *pag.* 249.
‡ *Lucret. lib.* 3.

Digitized by Google

Sapientiæ ſtudio primis in juventute annis, non tam delectatus quàm gaviſus, cùm Magos Perſarum accepiſſet, facilè doctrinâ ſuperare omnes, nec militiæ nomen dare ſub *Gordiano* recuſavit, ut unà Perſiam intraret, cui bellum parabat Imperator, viroſque in ea celeberrimos conveniret. Rebus verò minus ex voto fluentibus, Romam venit, ibique magna in celebritate verſatus eſt, ad vitæ finem, qui ei anno ſecundo *Claudii* Imperatoris ætatis ſuæ ſexageſimo ſexto contigit. Ejus opera quæ extant, in quibus liber *de Fato* eſt & alter *de Providentia*, *Marſilio Ficino* interprete prodierunt Baſileæ 1580. *fol.* Hujus vitam nobis tradidit

PORPHYRIUS,

ejus diſcipulus, cognomine *Malchus* Tyrius & aliis nominibus commendandus, niſi Chriſtianam Religionem virulento calamo libris XV. fuiſſet adortus. Hanc ejus impietatem deteſtantes, ipſi tamen inter Philoſophos noſtros locum denegare non poſſumus, memores ipſius opus, *de eo, quod eſt in noſtra poteſtate*, citari à *Stobæo* *. Ejus vitæ fabulam narrat ex antiquis *Eunapius*; ex recentioribus *Lucas Holſtenius*. De ejus verò Epiſtola ad *Abammonem* Ægyp-

* *Stob. in Eclog. moral. cap. ult.*

Digitized by Google

Ægyptium, in quo de rerum ſublimium arcanis tractat, modò in *Jambilicho* dicturi ſumus, poſtquam ob temporis rationem

PROCLUM

Bizantium, utroque parente Lycio oriundum commemoravero, qui tantâ curâ & aſſiduitate Philoſophiæ operam dedit, ut multis palmam abſtulerit, multis reddiderit dubiam. Is, licet aliàs mirâ ingenii lenitate, omnes Sectas veneratione quadam haud vulgari proſequeretur, nec minus Stagyritæ ſententias, quàm *Platonis* optimè noſſet, poſterioris Placita tamen præcipuè amplectebatur, iiſque conſona ſuis inſeruit libris, qui extant. In quibus eſt præclarum monumentum *de Providentia & Fato, & de eo, quod in noſtra poteſtate eſt*, ad *Theodorum* Mechanicum, cujus MS. in Bibliotheca *Lucæ Holſtenii* obſervavit *Morhoſius* *, ex qua vi teſtamenti tranſlatum eſt Hamburgi in Bibliotheca Joannæa; ubi ejuſdem *Procli* liber *de decem Dubitationibus circa Providentiam* invenitur Latinè ex verſione *Guilielmi de Morbecka*, qui pleraque hujus Philoſophi circa annum 1280. ex Græco tranſtulit. Vitam *Procli* legere ſi deſideras, extat *Marinus*, ejus diſcipulus, qui eam haud ineleganter delineavit, quam

* *Morhoſ. Polybiſt. pag.* 68.

Digitized by Google

quam demum *J. A. Fabritius* ex Bibliotheca Gudiana integram edidit Hamburgi 1700. *in* 4. & cum ipſius Bibliotheca Latina, Londini 1703. *in* 8.

Quod

JAMBILICHUM

attinet, natus ille Chalcide, Celo-Syriæ urbe celebri, prima literarum & ſapientiæ fundamenta ſub *Anatolio* didicit; poſteà inſtitutione & diſciplinâ *Porphyrii* tantus in Philoſophia evaſit, quantus ſuorum temporum quiſpiam. Imò verò *Pythagoræ* & *Platonis* mentem neminem ipſo rectius calluiſſe multis perſuaſum eſt. Præclara igitur ſunt ipſius ingenii monumenta, & præcipuè opus reconditâ eruditione refertum. *De Myſteriis Ægyptiorum*, in quo *Porphyrium* fingit ab *Abammone* Sacerdote apud Ægyptios multa, *quæ ad Deum*, *ad Angelos*, *ad Dæmones*, *ad Animas*, *ad Providentiam*, *ad Fatum*, *ad omnes Philoſophiæ partes ſpectant*, quæſiviſſe.

His reſpondet *Jambilichus* ſub *Anebonis* perſona, diſcipuli *Abammonis*, & prolixè ſententias antiquorum Philoſophorum de his producit. *Porphyrii* Epiſtolam, quantum ex ea ſupereſt, ſervarunt *Euſebius*, *Theodoretus*, *Auguſtinus*. *Jambilichi* opus primus Græcè & nitidè edidit *Thomas*

Gale,

Digitized by Google

Gale, Oxoniæ 1678. *fol.* Latinè vertit, etiam & notas adjecit, cùm *Nicolai Scultellii* antiqua verſio innumeris ſcateret mendis.

Inter Platonicos agmen claudat

HIEROCLES;

de cujus vitæ conditione, ætate, ſcriptis, pugna adverſus Chriſtianos, eleganter & accuratè diſſeruit *Pearſon*, cùm ipſius libros VII. *de Providentia & Fato* Græcè & Latinè, Londini 1673. *in* 8. prælo committeret. Prodierunt aliàs cum Notis *Merici Caſauboni*, Londini 1655. *in* 12. & recenſet eos *Photius* *, ex quo diſcimus, libro primo expoſuiſſe, quæ ipſe apud ſe *de Providentia*, *de Juſtitia*, *& de Sententia in nos pro factorum merito ferenda* meditatus eſſet. Secundo, Platonicas colligere opiniones, ſuaque ex ipſis Operibus *Platonis* ſtabilire. Tertio, objectionibus quibuſdam ſatisfacere. Quarto, oracula Sacerdotum & *Platonis* dogmata pro virili conciliare. Quinto, *Orpheo*, *Homero* & cæteris, qui ante *Platonem* celebrantur, Platonicam de modò dictis doctrinam tribuere. Sexto, omnes etiam, qui poſt *Platonem* fuerint, ipſe *Ariſtotele* principe aſſumpto,

B

* *Bibl. Cod.* 214. *&* 251.

Digitized by Google

ſumpto, qui quidem aliquod ſibi nomen ſapientiæ pepererunt, ejuſdem ad unum omnes cum *Platone* eſſe ſententiæ. Quòd ſi qui conſentientes *Platonis* & *Ariſtotelis* opiniones dirimere aggreſſi fuerint, eos & nihili homines & fugiendos eſſe, adulteratores Scriptorum utriuſque ſtatuere. Sententiam ſeptimo: ex *Ammonii* diſputatione probare, utque *Plotinus* & *Origenes*, imò & *Porphyrius* & *Jambilichus*, & deinceps ordine cœteri, divinâ generatione editi, uſque ad *Plutarchum* Athenienſem [quem etiam Autorem talium ipſe nominat dogmatum] ut, inquam, hi omnes purgatæ *Platonis* Philoſophiæ addicti ſint.

PERIPATETICORUM SCHOLA.

REſtat ex Antiquis Peripateticorum Schola, quæ auſpiciis

ARISTOTELIS

Stagyritæ extitit & mirificè crevit. Quænam ejus de Fato fuerit ſententia, dubiis Autores pronuntiant effatis, & veteri formulâ: *non liquet*. *Hieroclem* modò aſſerentem audivimus eadem cum *Platone* ſentire illum *Alexandri Magni* Præceptorem: ac *Cicero* * *Ariſtotelem* Philoſophis annumerat Fatalem in rebus aſſerentibus neceſſitatem. Et Autor libri *de Mundo* ad *Alexandrum*,

* *Cicero de Fato.*

Digitized by Google

drum, qui *Aristotelis* nomen in fronte gerit, diligenter Fatorum ordinem & Parcarum nomina & officia explicat. Nihilominus tamen contrariam probare malim sententiam, cùm uno ore omnes ferè consentiant Interpretes, Fatum Aristotelicum merè esse Physicum, & ex *Lipsii* * & *Pendasii* † sententia: Ordo causarum naturalium, quæ nisi impediantur, vi & naturâ suâ certum, eundemque producunt effectum, sive, ut *Theophrastus* inquit: Fatum esse uniuscujusque naturam. Nodum de libro illo *de Mundo* jam solvit doctissimus *Naudæus* ‡, vivâ illâ suæ ætatis *Bibliotheca*, qui librum *de Mundo Aristotelem* mentiri Autorem multis argumentis probavit, & potius vel ad *Theophrastum* [ut quibusdam placet] vel ad *Nicolaum Damascenum*, vel ad Rhetoricæ Autorem *Alexandrum*, vel ad *Anaximenem*, *Alexandri* comitem debere referri. Alius itidem libellus extat sub nomine *Aristotelis*, *de bona Fortuna*, cujus nec *Laertius* meminit, nec integra fides est.

* *Lips. de Constant. cap.* 18.
† *Pendas. lib.* 2. *pag.* 25.
‡ *Naud. de Fato*, §. 18. *&* 19.

Digitized by Google

Aristotelis discipulus fuit *Theophrastus*; *Theophrasti*,

DEMETRIUS PHALEREUS,

Phanostrati filius, ex *Cononis* familia urbana & nobili oriundus; homo sapientiæ laude præstans *: Disputator subtilis, Orator parum vehemens, ut *Theophrasti* discipulus possis agnoscere †. Is summam prudentiam in Philosophia & Reipublicæ administratione ita Atheniensibus probavit, ut CCCLX. statuas ei decernerent. Sed non multò pòst populus acer, suspicax, mobilis, adversarius, invidus etiam potentiæ ‡, absentem capitis damnavit, statuis disjectis, mersis aut sub hastam venditis, ut vix una in arce reliquorum memoriam conservaret. Exul hinc apud *Ptolomæum*, Regem Ægypti, floruit, cui charissimus erat. Cui cùm persuadere tentasset, ut *Eurydices* liberis regnum relinqueret, nec persuasisset, sub *Ptolomæo Philadelpho*, *Berenices* filio, abjectus ad vitæ finem delituit, qui ei ex aspidis morsu nimis serò contigit. Is *de Fortuna*, quæ toties cum eo jocari voluerat, librum unum reliquit ⊥.

* *Pausan. in Att. cap.* 23. *pag.* 43.
† *Cicer. de Off. lib.* 1.
‡ *Nepos in Timoth.*
⊥ *Laërt. lib.* 5. *in vit.*

Ex

Digitized by Google

Ex eadem Schola

PHILOPATRUM

de Fato ſcripſiſſe indicat *Nemeſius*;

POLIZELI

librum *de Fato* citat

ALEXANDER APHRODISIENSIS,

* ipſe meritò à nobis commemorandus, magni nominis Philoſophus, & *Ariſtotelis* diligentiſſimus interpres, quod nec ipſi negant adverſarii: *Beſſarion* † loco omnium ſit: *Quæcunque*, inquit, *tradit* Alexander, *non ſecus quàm ab* Ariſtotele *acciperemus, judicanda ſunt, cùm nemo omnium ſit, qui libros* Ariſtotelis *vel diligentius indagarit, ac rectius expoſuerit.*

Hujus libellus *de Fato* ad *Severum* & *Antoninum* Imperatores extat, excuſus Venetiis 1534. *fol.* Græcè 1634. *fol.* Gr. & Latinè, Londin. 1658. *in* 8. Sententia ejus eſt inter Sententias Philoſophorum, quas collegit *H. Grotius.*

Ex eo Excerpta quædam Græcè reliquit *Mathuſala*, Monachus S. Montis Sinaï ‡.

 Et

* *Naud.* §. 1. *de Fato.*
† *Beſſarion*, *lib.* 2. *Apolog.*
‡ *Lambec. Comm. de Bibl. Vindob. lib.* 7. *pag.* 87.

Digitized by Google

Et in MS. Bibliothecæ Scorialenſis liber *Aphrodiſienſis* noſtri ab incerto Autore in compendium erat redactus *: *Hieronymus Bagolinus* Veronenſis etiam, & *Joannes Baptiſta* filius verſionem ejus Venetiis 1541. dederunt. *Elegantiſſimum & doctiſſimum libellum vocat* Naudæus †, *qui inventione ſit fœcundus, ſententiarum pondere gravis, argumentorum copiâ nervoſus, peripateticâ methodo diſtinctus, dignuſque omnino Autore* Alexandro. De hujus obitu multa mentiri *Maternum*, quaſi de eo improbè *de Fato* ſcribente pœnas ſumſerit Fatum, *Picus* ‡ autor eſt.

ROMANÆ REIPUBLICÆ PRÆCLARI CIVES.

TRanſeo ad Romanos, in quibus illuſtris eminet

M. TERENTIUS VARRO,

Vir omnium judicio longè doctiſſimus, diligentiſſimus Antiquitatis inveſtigator, ut *Cicero* ⊥ inquit: Vir accuratiſſimè doctus & eruditus, ut *Apulejus* β. Ex Gallia Narbonenſi prognatus erat, ſed Romæ floruit maximis dignitatibus, maximâque nominis famâ conſpicuus, adeò ut hujus unius

* *Catal. MSS. Mſto. Dn. Reitzeri.*
† *Naudæus de Fato*, §. 21.
‡ *Jo. Picus*, *lib.* 1. *in Aſtrol.*
⊥ *Cicer. de cl. Orator. pag.* 201. *edit. Manut.*
β *Apulej. in Apolog.*

Digitized by Google

unius imaginem eorum qui viverent dignam duxerit *Asinius Pollio*, quam in Bibliotheca primùm ex manubiis publicata, poneret *. Septuagintá hebdomadas librorum ſcripſiſſe, quæ quadringenta & nonaginta numerum efficiunt, ipſe apud *Gellium* † Autor eſt. In his fuerunt libri logiſtorici, ex quorum numero fuit *Marius*, *ſeu de Fortuna*, cujus *Macrobius* ‡ & *Nonius* ⊥ meminerunt.

Hujus amicus & familiaris erat literarum abundantiſſimus fons, β

MARCUS TULLIUS CICERO,

Arpinas, Princeps Reipublicæ & eloquentiæ Romanæ, qui meis laudibus non indiget. Vereor enim ne talium perſonarum, cùm amplificare velim, imminuam etiam gloriam. γ Eum pleno ore & antiqui deprædicant & recentiores. Is cùm civili *Cæſaris* & *Pompeji* bello Rempublicam in pejus ruere, & libertatem exſpirare videret, vitæ moleſtias ſtudio Philoſophiæ leniebat. Egregiis ita monumentis, quæ

* *Plin. lib. 7. cap. 30. Hiſt. nat.*
† *Gell. lib. 3. c. 10. Noct. Attic.*
‡ *Macrob. Saturn. lib. 3. cap. 18.*
⊥ *Non. in voc.* algo, torquea, modicum, Rapinatores.
β *Valer. Maxim. lib. 2. cap. 2.*
γ *Cicer. Acad. Quæſt. lib. 2. edit. 1.*

nemo ante eum eo ordine docuerat, nec erat unde ſtudioſi ſcire facilè poſſent, ea, quantum potuit fecit, ut eſſent nota poſteris *. In his libris *de Divinatione* & de *Natura Deorum*, *de Fato* adjecit unum, ſed temporum injuriâ, principio mutilum, in extremo mancum. Prodiit ille in Operibus, quorum editiones *Fabricius* enarrat in *Bibliotheca Latina*. Speciatim cum Notis *Adriani Turnebi*, cum Commentario *Georgii Vallæ*, Venet. 1492. *Achillis Tatii*, Luſitani, Lovan. 1552. *in* 8. *Petri Rami*, Pariſ. 1563. *in* 8. Francof. 1583. *in* 8. *Aldi Manutii*, 1583. Venetiis *in fol.* *Salomonis Geſneri*, Witteb. 1594. *in* 8. *Matthiæ Dreſſeri*, Francof. 1597. *in* 8. † Vitam *Ciceronis* multi exponere voluerunt, quorum nomina alio in loco à me citata repetere nolim.

Proximum ab eo locum occupat

LUCIUS ANNÆUS SENECA,

Marci filius, Cordubenſis, nulla in re *Ciceroni* minor, niſi tempore quo vixit. Ille enim liberâ Reſpublicâ floruit; noſter, cùm libido eſſet pro imperio. Rector imperatoriæ juventæ Neroni poſt exilium datus, præ-

* *Cicer. Acad. Quæſt. init.*
† *Lipen. in Bibl. Philoſoph.*

præceptis eloquentiæ & comitate honestâ ci, quantum potuit, consuluit. Sed serpentem in sinu fovebat, & monstrum, quod nec fratri, nec matri, nec ipsi parcere noverat, cùm promiscuâ cæde in optimum quemque sæviret. Dubites tamen an in vita, an dum desiit vivere, an jam clarior sit, dum nec cineres restant. Clarus erat in vita, in morte constans, post obitum scriptis est immortalis. In quibus eminet aureus libellus *de Providentia*, sive *quare bonis viris mala accidant*, *cùm sit Providentia:* pars tamen hæc majoris solum est operis, quod publico interfuisset non periisse. Cujus ipse rei testis est sub initium: *Quæsisti à me, Lucili, quid ita, si Providentiâ mundus ageretur, multa bonis viris acciderent mala? Hoc commodius in contextu operis redderetur, cùm præesse universis Providentiam probaremus, & interesse nobis Deum. Sed quoniam de toto particulam revelli placet, & unam contradictionem manente lite integra solvere; faciam rem non difficilem, causam Deorum agam.* Idem scripsit *de Fortuitis*, sive *de Remediis Fortuitorum*, *ad Gallionem* Poëtam, veluti in Fragmentis inscribi solet. Meminit ejus *Tertullianus* in *Apologetico.* *

* *Nicol. Anton. in Bibl. Hispan.*

Triumvir his accedit

PLUTARCHUS

Chæronensis, vir laudatissimus, *Trajani*, laudatissimi Principis, Præceptor, à quo Proconsulari dignitate ornatus est. Neutri priorum doctrinâ cedit; in scribenda Historia utrumque superat. Bibliothecam ille solus reliquisset, si nobis præclarissimis operibus frui liceret, quorum ultra ducenta composuit, uti narrat *Lamprias* filius in *Epistola de Parentis Scriptis*. Tabulæ tamen ex naufragio supersunt præclaræ, tantique pretii, ut *Theodorus Gaza* interrogatus, si omnes libri mari essent immergendi, quis posterior futurus, *Plutarchi* opera dixerit. In his libri II. inveniuntur *de Fato*, quorum quæ sint editiones, Saxoniæ ornamentum *Fabritius* in Bibliotheca Græca docet. Scripsit & *de Fortuna*, in quo extat, *Ascanius Centonus Hortensius*.

Præceptori Divi Principis meritò ejus jungimus amicum, *Pasicrati* filium,

DIONEM CHRYSOSTHEMUM

Prusæensem, quo adeò familiariter utebatur *Trajanus*, ut cum eo communi interdum

Digitized by Google

dum carpento veheretur. * Rhetor & Philoſophus inſignis, cùm ingenii laudem, quam ampliſſimam nanciſcebatur, ad poſteros propagare ſtuderet, plurimas orationes diligenter hinc inde habitas conſcripſit, quarum octoginta ad *Photium* pervenerunt, qui earum ſumma capita eo quo ſolet ſtudio recenſet Codice CCIX. Bibliothecæ. In his tres ſunt *de Fortuna*, gratas ſimul ac philoſophicas meditationes exhibentes, & LXXIII. *ſapientem fœlicem prædicat*, & ei proxima *de Fœlicitate* diſputat. Prodierunt hujus Orationes junctim Pariſiis Græcè & Latinè.

Huic ſuppar ſi *Voſſium* ſequimur †, aut ſæculo minor, ſi *Perizonii* ‡ argumentis ſtamus,

CLAUDIUS ÆLIANUS eſt,

Præneſtinus, Pontifex & Sophiſta Romanus, *Meligloſſus* vel *Meliphtongus* dictus, quòd mellis inſtar ſuavem linguam vocemque haberet. Hic cùm ſe non ſatis idoneum ad declamationes faciendas ſentiret, animum adjecit ad ſcribendum, atque inde laudem & gloriam ampliſſimam reportavit. Cùm

* *Suidas, Photius in Bibl. Cod.* 209.
† *Voſſius de Hiſtor. Græc.*
‡ *Perizon. in Præfat. Ælian. Var. Hiſtor. præmiſſa.*

Digitized by Google

Cùm verò, ut Pontifex erat, in *Varia* ſua *Hiſtoria* res divinas, oracula, pœnas maximè impiis divinitùs immiſſas, * crebrò commemoret, & adverſus *Epicurum* & ſimiles librum integrum *de Providentia & ejus documentis*, à *Suida* paſſim laudatum ediderit, non poſſumus non dignum concedere locum; poſtremum quidem inter Romanos ejus ævi, ſed qui ſui nominis dignitate collucet, ac æquè præclarus eſt.

Adjicere poſſem virum in literis ſummum,

ANIC. MANL. TORQUAT. SEVERINUM BOETHIUM,

Conſulem Romanum, qui *Theodorici*, Regis Gothorum, temporibus floruit, eique à ſanctioribus Conſiliis fuit; cùm librum v. *de Conſolatione Philoſophiæ* noſtro argumento impenderit: ſed cùm hactenus de iis ſermo ſit, qui ſpeciatim opera *de Providentia & Fato* compoſuerint, parcior de eo ſum, quàm velim ipſeque mereatur.

* *Ælian. Var. Hiſt. lib.* 2. *cap.* 31.

Diximus

Digitized by Google

DIximus de *Hermete*: clariſſimos ex Græcis Philoſophos, *Democritum*, *Pythagoram*, *Socratem*, *Epicurum*, *Ariſtippum*, *Platonem*, *Ariſtotelem* cum diſcipulis recenſuimus; literarum Principes apud Romanos in noſtro argumento produximus: jam prodit Judæus, ſed qui ultra Judæum ſapit,

PHILO

PHILO JUDÆUS.

Alexandrinus, *Alexandri* Alabarchæ [quæ prima erat dignitas inter Judæos] frater, & patriæ ob motam ſeditionem ad *Cajum* Cæſarem legatus. Is opus *de Providentia* poſteris, *Hieronymo* * & *Suida* † Autoribus, reliquit, quod hactenus editum non eſt, licet extet & in Codice Mſto. Bibliothecæ Vaticanæ, obſervet *Poſſevinus* ‡, quod vellem tineis & blattis eriperet viri docti manus, aut ad *Benzelium*, Bibliothecarium Upſalienſem, perveniret, quem novam *Philonis* editionem moliri audio. De *Philonis* moribus inſtitutiſque diceret *Leo Allatius* ſingulari Diſſertatione, ſi nec ipſa eodem quo *Philonis* opus premeretur fato.

* *Hieron. de Script. Eccleſ.*
† *Suidas.*
‡ *Poſſevin. in Appar. ſacro.*

Ex

Christianæ Religionis Antistites.

EX Christianorum Præsulibus insulatis primo loco prodit

BARDESANES

Syrus, ex Edessa, urbe Mesopotamiæ, oriundus, qui summam Chaldaicæ doctrinæ perfectionem & absolutionem adeptus, * calamum strinxit in ABDIAM Astronomum, Chaldæorum Placitis nimis anxiè inhærentem, cujus meminit *Epiphanius*. Hac mente Dialogum conscripsit *de Fato*, & ad *Antoninum* Imperatorem misit †, nullum illud esse asserens & fatuum, magnâ scilicet concitatione in Astrologos Chaldæosque incurrens. De hoc *Bardesane*, ejusque asseclis disseruit nuper Wittebergæ *Fridericus Strunzius*. ‡

Huic à latere hæret

TERTULLIANUS,

sive *Qu. Septimius Florens Tertullianus*, Presbyter Carthaginensis, qui tum alia multa fœcundi ingenii monumenta posteris reliquit, tum etiam librum *de Fato*, qui tamen intercidit. Meminit ejus capite xx. de Anima & *Fulgentius Placiades* de

* *Euseb. lib. 6. cap. 8. Præpar. Evangel.*
† *Du Pin, tom. 1. Bibl. Eccles.*
‡ *Witteb.* 1710. in 4.

Digitized by Google

de vocibus antiquis. De ejus vitæ fatis ac doctrina, quòd vir acris & vehementis ingenii *Montani* hæresin secutus sit, * & quæ his sunt similia, nihil repeto. An enim & hoc fato evenisse, quis crediderit?

Tertulliano suppar fuit

MINUTIUS FELIX,

gente, ut videtur, Afer, insignis Causidicus Romanus. Scripsit Dialogum Christiani & Ethnici Disputantium, qui inscribitur *Octavius*. Sed & alius sub nomine ejus fertur *de Fato*, vel contra Mathematicos, qui cùm sit & ipse diserti hominis, non tamen mihi videtur cum superioris libri stylo convenire, inquit *Hieronymus* †. De ejus vitæ fabula & scriptis adeundus *Franciscus Balduinus*, Cantabrigiæ 1707. *in* 8.

Floruit itidem seculo III.

ORIGENES

Alexandrinus, *Adamantinus* dictus, *Leonidæ* filius, tanti in Religione Christiana fer-

* *Hier. de Script. illust. c.* 53. *Cave de Script. Eccles.*
† *Hieron. de Vir. illustr. cap.* 58.

Digitized by Google

fervoris, ut sedecim annorum puer martyrium subire paratus esset; ni vestes abstulisset provida mater. Captivum patrem tamen ad mortem constanter pro fide ferendam pro viribus incitavit. Quare *Hieronymo*, minus aliàs ipsi amico, Vir magnus audit. * Hujus paupertatem amisso parente, omnibus bonis ab infantia fisco addictis, pia matrona opibus affluens sustentavit. Cui tamen nullam amplius creaverit molestiam, postquam Grammaticam docere potuerit. Posteà Alexandriæ Christianam Religionem docuit instituendo ignaros, ad bellum usque, quod *Caracalla* Imp. in Alexandrinos parabat. Tum in Palestinam discedens, ab Episcopis ejus loci Sacerdotio insignitus est. Quod tantâ invidiâ incendit *Demetrium*, Episcopum Alexandriæ, ut omnem lapidem in ejus periculum moveret, & missis literis de hæresi accusaret. Persuasit quibusdam, uti vulgatum est, *Calumniare audacter semper aliquid hæret:* sed Episcopi Palestinæ, qui optimè noverant, è contrà firmiter protegebant, apud quos cùm *de Fato* scripsisset, multa pro Religione Christiana passus placidè obdormivit. †

* *Hieron. Epist.* 65. *ad Pammachium.*
† *Du Pin, de Script. Eccl. tom.* 1. *pag.* 121. *Cave, de iisd. pag.* 55.

Seculo

Digitized by Google

SEculo IV. Imperatoria pietas commendanda eſt, dum

HELENAM FLAVIAM Auguſtam,

Conſtantini Chlori Imperatoris uxorem, [non concubinam, ut quidam perperam opinantur *] *de Providentia Dei* librum unum reliquiſſe legimus. Ejuſdem filio

FL. VALERIO CONSTANTINO,

cognomine *Magno*, Cæſari Auguſto liber *de Providentia Dei* tribuitur. † Sed vis dicam ſententiam, ſplendido ſcripta nomine potius utuntur, ad aucupandam qualemcunque autoritatem, quàm ut certò conſtet illius ipſius ea eſſe. Quid Imperator tot bellis implicitus, tot ſanguine conſperſus, & hoſtium & ſuorum cæde madens, qui reliquum quod erat temporis, ornatui Conſtantinopolis impendit; quid, inquam, *de Providentiæ arcanis* ſcripto reliquiſſet? Nova tum, credo, illum inceſſit Religio, cujus, etſi Chriſtianæ nomen dederat, tenaciſſimus non erat. Sic veluti aliorum ſummorum virorum nominibus quædam

C ſup-

* *Euſeb. n.* 2322. *Oroſ. lib.* 7. *Beda*, *lib.* 1. *cap.* 8. *Rerum Britan. Zoſimus lib.* 2.

† *Balæus Cent.* 1. *pap.* 11. *& Pitſeus de Script. Anglicis.*

Digitized by Google

ſuppoſita gloriantur opera, ita *Flaviæ Helenæ* & *Conſtantini* Imperatoriâ Majeſtate ſuperbiunt libri, quos tantùm titulo novimus.

Provincia hæc piis potius Eccleſiæ Patribus, & acutis è Schola Philoſophis demandanda eſt, qui ejus curam haud negligenter geſſerunt.

Nam eâdem ætate

EUSEBII

præclarum eluxit ingenium, *Pamphili* dicti ob arctiſſimam cum *Pamphilo* Martyre amicitiam. Is, cùm Epiſcopus Cæſarienſis in Palæſtina eſſet, tùm aliis egregiis ſcriptis poſteris profuit, tùm magnifico opere, quod *de Præparatione Evangelica* ſcripſit. In hoc dum ſibi ad *Demonſtrationem Evangelicam* viam parat, errores Gentilium confutare, ex ipſis, quibus hauriebant, fontibus, conſtituit; atque ita *Fato* inevitabili totum librum VI. impendit, ut illud tùm validis argumentis, tùm autoritate clariſſimorum hominum expugnaret ejiceretque.

Acriter

Digitized by Google

Acriter itidem Fatum impugnavit

DIODORUS,

ſive *Theodorus*, Tarſi Epiſcopus, Sacerdos & Religioſus Antiochenus, diſcipulus *Silvani* Tarſenſis, Magiſter *Chryſoſthemi* & *Theodori Mopſueſtæ* *; *libris* VIII. *adverſus Aſtronomos*, *Aſtrologos*, *& Fatum* editis. Recenſet eos latiſſimè *Photius* †, & quidem ipſe *animam eripit Fato*, *corpus ei ſubjicit*. Deinde *Aſtrologos Fati aſſertores acriter inſectatur*, *& multis argumentis oppugnat*; præſertim eos *qui* JESUM *Salvatorem noſtrum ſub certo cæli ſigno natum crediderant*. Quos poſteà tamen *Albumaſar* Arabs, & ex Chriſtianis *Tiberius Ruſſilianus*, *Petrus d'Alliaco*, & *Cardanus*, geniturâ Chriſti conſtructâ, ſequi non erubuerunt. Eundem librum edidiſſe *de Providentia* adverſus *Platonem*, *Suidas* Autor eſt.

Proximus ei

GREGORIUS,

Epiſcopus *Nyſſenus*, qui delitiis mundi obſecutus, diu Rhetoricam docuit; poſt-

 modum

* *Du Pin, dans ſa Bibl. Eccleſ. tom. 2. pag. 237. Cave, de Script. Eccleſ. pag. 152.*

† *Phot. Cod. 223. Biblioth.*

Digitized by Google

modum religiosæ se addixit vitæ, & Episcopatum obtinuit, sed turbulentum, & quo gaudere non poterat. Jussu enim Imperatoris *Valentis* in exilium abiit, in quo ad annum CCCLXXVIII. vixit; donec mutato rerum statu cum aliis Episcopis dignitatem pristinam recuperaret. Tractatus ejus *adversus Fatum* in operibus diversis temporibus editis extat, & Mstum. ex Bibliotheca Cæsarea commemorat *Lambecius.* * In hoc præcipuè Astrologos impugnat, qui astris eorumque influentiis, nos nostrasque actiones duro nimis adstringant vinculo. †

Fuerunt quidem & alii Fati Chaldaici hostes: omnes enim, qui *Astrologiam* & *præsciendi artes* impugnarunt, summo id egerunt studio; quos cùm *libro singulari* recensuerim, jam in scenam revocare non vacat.

Pergo igitur ad

JOANNEM, cognomine

CHRYSOSTHEMUM,

Antiochenum, virum pium, & scriptis in Ecclesia clarissimum, Diaconum & Presby-

* *Lambec. lib. 4. Comment. de Bibl. Vindob.*
† *Du Pin, dans sa Bibl. Ecclef. pag. 222.*

Digitized by Google

byterum in patria, Episcopum Constantinopolitanum *. Is inter alia quinque Homilias *de Providentia & de Fato* scripsit. Nam quanquam sex numero sint, tamen sexta *de Ingluvie* potius inscribenda. † Extant præterea tres ejus Epistolæ ad *Stagyrum de Providentia Divina*.

SEculo v.

SYNESIUS,

Ægyptius, genere Pentapolitanus, ex regione Cyrenes, Philosophus Platonico-Christianus, Episcopatum Ptolomaïdis obtinuit, licet ipse *corporis resurrectionem negaret*, *venandi studio impensè delectaretur*, *nec uxorem*, quam tenerrimè amabat, *dimittere vellet*. ‡ *Theophilus* tamen Alexandrinus ad summi Sacerdotii dignitatem eum evexit, habito respectu, inquit *Photius* ⊥, ad aliam viri probitatem vitæque actæ integritatem. Scripsit Ægyptium, seu *de Providentia* libellum, qui in operibus à *Dionysio Petavio* Lutetiæ 1612. *fol.* editis invenitur.

* *Du Pin, dans sa Biblioth. tom.* 3.
† *Cave, de Scriptor. Eccles. pag.* 178.
‡ *Nicephor. Hist. Eccles. lib.* 14. *cap.* 52.
⊥ *Photius, Cod.* 26. *Biblioth.*

Digitized by Google

Neque minus celebris

D. AUGUSTINUS est,

Apud Hipponenses sacrorum Præsul, qui delicta probosæ juventutis, sanctâ & decorâ vitâ emendavit, & factis scriptisque Ecclesiam, quam prius contempserat, bonos docendo, malos arguendo, egregiè illustravit. Tractatus is *de Præscientia Dei* composuit, *de libero Arbitrio*, *de Prædestinatione*, qui hodiernum in variis Operum ejus editionibus non sine fructu leguntur.

De ejus doctrina cùm variæ obortæ lites essent, acerrimè eum defendit

TYRO PROSPER,

Laicus, ex Aquitania oriundus, vir in Theologia probè versatus. * Qui quoque carmen *de Divina Providentia* edidit, licet viri docti alteri cuidam non cassâ ratione adscribere malint, † à Pelagiano fortasse quodam conscriptum. ‡

* *Du Pin*, *Bibl. Eccles. tom.* 4. *pag.* 181.
† *Barth. Adverf. lib.* 18. *cap.* 10. *pag.* 909.
‡ *Cave*, *de Script. Eccles. pag.* 247.

Præ-

Præterea

SALVIANUS,

ſi non Epiſcopus Chriſtianus, [de quo alii dubitant] certè Presbyter Maſſilienſis, ſcripſit libros VIII. *de Gubernatione & Providentia Dei*, quos *aureos* vocat *Naudæus**. Contenta eorum enarrat *Elias Du Pin* †. Prodierunt verò Pariſ. 1570. curâ *Joannis Alexandri-Braſſicani*, & excuſi ſunt in ſplendida illa *Bibliotheca Patrum*.

THEODORETUS

denique, Antiochenus, *Theodori Mopſueſtæ* diſcipulus, nobis commodè occurrit. Epiſcopus ille Cyrenes, *Iſidori* recentis defuncti loco conſtitutus, dùm illum obortis cum *Cyrillo* aliiſque de Orthodoxia controverſiis, ditione ſuâ excedere prohibet Cæſar, ipſe verò nihilominus audacter Synodum adit Epheſinam; Epiſcopatum perdit, & privatim vivere jubetur. Poſtmodum ſub *Marciano* dignitatem priſtinam recepit, & placidè in ea ſeptuagenario major obdormivit, cùm ſcripſiſſet Sermones X. *de Providentia Divina*, quam

 quin-

* *Naud. in Biblioth. Polit. pag.* 36.

† *Bibl. Eccleſ. tom.* I V. *pag.* 215. *Cave*, *de Script. Eccleſ. pag.* 245.

quinque prioribus probat, *ex dispositione admirabili corporum cœlestium*, *mirabili ordine elementorum*, *ordinatione partium corporis humani*, *inventione artium*, *regimine hominum*. Tribus sequentibus, objectionibus satisfacit adversariorum, & decimo divinum amorem in Incarnatione Filii extollit. Edidit *Majoranus* 1545. transtulit etiam *Gualterus*. *

SCRIPTORES SÆCULI XII. XIII. & XIV.

SEculo XII. claruit

PETRUS BLESENSIS,

vel *de Blesis*, natione Gallus, sive, ut alii putant, origine Anglus, apud quos magnâ floruit nominis famâ, & ab *Henrico* II. Rege Archidiaconatum Bathonensem, Londinensem & Cantuariensem diversis temporibus obtinuit. Suavitate orationis insignis composuit *de Præstigiis Fortunæ* libros II. † editos cum aliis ejus operibus Moguntiæ 1600. curâ *Joannis Busæi*, S. J. qui Vitam Autoris iis præmisit.

* *Du Pin*, *Biblioth. Eccles. tom.* IV. *pag.* 108. *Cave*, *de Script. Eccl. pag.* 225.

† *Balæus Cent.* XIII. *pag.* 130.

Hic

Digitized by Google

Hic Comitem meritò adſciſcit

THOMAM AQUINATEM

Clericus Clericum, virum nobiliſſimum, ex Comitum d'*Aquino* proſapia oriundum, *Angelorum Doctorem*, & *Doctorum Angelum*, uti vocabant Scholaſtici. Egregius hic Neapolitanus cùm *Alberti*, cognomine *Magni*, nobiliſſimam eſſe famam audiret, cupidè in Germaniam abiit, ſeque inſtituendum illi dedit. A quo cùm omni doctrinæ laude ornatus receſſiſſet, Fratribus Ordinis Prædicatorum acceſſit, tantâ vitæ integritate & humilitate cordis, ut Archiepiſcopatum Neapolitanum à *Clemente* IV. Pont. Max. ei oblatum, modeſtè recuſaret, & literis, quas perditùs amabat, immori mallet. In his cùm indefeſſa hujus viri eſſet diligentia, plurima ſcripſit ſeculo profutura, interque alia opuſculum *de Fato*, quod legitimis [nam ſunt & ſpuria ei ſuppoſita] accenſetur operibus. *

Cùm denique confeciſſet extremum vitæ diem, relatus eſt inter Sanctos, ejuſque ſcripta peculiare Doctorum genus produxerunt, qui *Thomiſtæ* dicti ſunt, celebri in Schola nomine.

* *Toppi Biblioth. Neapol. Jov. in Elog. Bellarmin. Du Pin, Cave, de Script. Eccleſ.*

Egregium Magiſtrum non minor ſequitur diſcipulus,

ÆGIDIUS COLUMNIUS,

ſeu ob Patriam *de Roma* dictus, ex nobiliſſima *Columnenſium* familia. Literis, quas ſub *Aquinate* perceperat, clariſſimus ob mirum in eruenda veritate ingenium *fundatiſſimi* nomen eſt aſſecutus, *Prora* etiam & *Puppis Theologorum* dictus. *Philippi Pulchri*, Gallorum Regis, ſtudia moreſque prius temperavit; poſteà ei chariſſimus, Archiepiſcopale diadema apud Bituricenſes obtinuit, ut unà Primas Aquitaniæ, & Ordinis Eremitarum S. *Auguſtini* Prior generalis eſſet. Purpuratis Patribus annumerandus, interceſſit Avenione 1316. mors implacabilis, & vitâ & tanto honore privavit, cùm commentatus eſſet *de bona Fortuna*, cujus MS. erat in Bibliotheca Scorialenſi, * & eſt Cantabrigiæ unum & alterum exemplar. † Inter Sanctos & hic poſteà locum invenit. Ei Lutetiæ præclarum poſitum eſt Epitaphium. ‡

* *Catal. MSS. Manuſcript.*
† *Catal. MSS. Angl. & Hibern. n.* 1702. & 1716.
‡ *Mandoſ. Bibl. Rom. Cent.* III. *Poſſev. in App. Sacr.*

Apud

Digitized by Google

Apud Græcos hoc sæculo floruit

NICEPHORUS GREGORAS,

qui præter alia *de his, qui calumniantur Astronomiam; & de Astronomia ad eos, qui Fatum statuunt*, scripsit; quæ in Bibliotheca quadam Italiæ in MS. Codice extare, fidem facit *Gaddius*. *

Apud Anglos circa annum 1328.

NICOLAUS TRIVETHUS,

claris parentibus in Comitatu Norfolciensi ortus, Ordinis S. *Dominici* sectator. Vir vitæ Sanctimoniâ conspicuus, eruditionis varietate clarus, Poëta, Rhetor, Historicus, Mathematicus, Philosophus, & Theologus insignis. Obiit cùm scripsisset *de Fato*, quod opus cum aliis opusculis Theologicis in MS. Codice Bibliothecæ Oxoniensis publicæ extabat tempore *Pitsei*. †

* *Gadd. de Script. non Eccles. Part.* 2. *pag.* 104.
† *Pits. Relation. Histor. de Reb. Anglic. t.* 1. *n.* 490.

Nec

Digitized by Google

Nec minimum quoque auxilii repositum est in libris *de Providentia*

THOMÆ BRADWARDINI;

quoniam in illis pari fermè cum D. *Thomam* subtilitate & rationum pondere procedit, inquit *Naudæus*.* Erat ille natione Anglus, & *Doctor profundus* dicebatur, qui cùm Oxoniæ in Collegio Mertonensi educatus esset, Procuratoris functus est munere, & Doctor Theologiæ insignitus. Posteà *Eduardi* III. Regis Confessionarius constitutus, ejus liberalitate ad Canonicatum Lincolniensem, & Cancellariatum Ecclesiæ Londinensis Paulinæ, imò ad Archiepiscopatum Cantuariensem adscendit: sed postremum honorem quadragesimo die implacabile rapuit fatum. †

ENGELBERTUM,

Germanum, Abbatem Cœnobii Admontensis, circa annum 1340. *de Divina Providentia* scripsisse, apud *Possevinum* invenio. ‡

* *Naud. Biblioth. Politic.*

† *Wharton ad Cave, de Script. Eccles. pag.* 28.
Pope-Blount in Cens. celebr. Autor.
Pitseus Relat. de Rebus Angl.

‡ *Possevin. in Appar. Sacro.*

FRAN-

Digitized by Google

FRANCISCI PETRARCHÆ

nomen quod proximum eſt meâ commendatione non indiget. Natus ille erat anno 1304. Arezzi Patre Florentino, ſed exule. Solidis ille jactis literarum fundamentis, Avenione ſedem poſuit, & quas perceperat ſcientias, alios docuit, donec Patavii Canonicatum adeptus anno 1344. mortalitati valere diceret & plaudere. An noſter ſtuprum ſororis à *Benedicto* XII. Pontifice oblatum ſi probare voluiſſet, purpuram ſperare potuiſſet, affirmat *Hieronymus Squarzaſichus* in vita ejus, alii ei & purpuram & ſororem denegant. * Scripſit *de Remediis utriuſque Fortunæ*, cujus MS. erat in Scorialenſi Bibliotheca. Prodiit Lugduni 1577. & 1595. *in* 16. apud *Jean le Preux*, & in operibus 1554. & 1587. Roterodami etiam 1649. *in* 12. Ejuſdem liber *de Caſibus Virorum illuſtrium* in Mſto. Cod. 840. Bibliothecæ Colbertinæ † extabat.

* *Pope - Blount in Cenſ. Whart. ad Cav. de Script. Eccleſ. pag. 29. Du Pin in Bibl. Eccl. tom.* x.

† *Oudin. ad Bellarm. de Script. Eccleſ.*

Seculo

SÆCULI XV. SCRIPTORES.

SEculo XV. circa annum 1440. claruit

JOANNES LYDGATUS;

Suffolciensis, Anglus, Ordinis S. *Benedicti* in Monasterio S. *Edmundi* in dicto Comitatu, qui in itinere per Galliam & Italiam utramque regionem nominis sui famâ implevit, & *de Fortuna* scripsit. * Is Buriæ inter Monachos tale habuit Epitaphium: †

Mortuus sæclo, superis superstes,
Hic jacet LYDGAT *tumulatus urnâ,*
Qui fuit quondam celebris Britannæ
Famâ poësis.

Rarum quoque hujus sæculi decus fuit

ÆNEAS SYLVIUS,

Toscanus, Senensis, ex familia *Piccolominea*, cujus vitam *Virgilius* cecinit, ut vates,

Sum Pius Æneas, *famâ super æthera notus.*

Nam cùm literas summo studio & pari integritate vitæ coleret, primùm ex summa doctrina,

* *Ghilini in Theatr. Viror. illustr.*
† *Balæus de Script. Angl. Cent.* VIII. *pag.* 587. *Pitseus de Script. Angl. pag.* 634.

Digitized by Google

doctrina, posteà ex summis dignitatibus cœpit esse celeberrimus. Intererat Concilio Basiliensi, & doctè Papam Concilio esse inferiorem probabat; postmodum, Episcopus Tergestæ, Archiepiscopus in patria, Cardinalis titulo Sanctæ *Sabinæ*, & demum Pontifex nomine *Pii* II. factus, *Pius* damnavit, quod probasset *Æneas*. Scriba aliquando summus Imperatoris *Friderici* III. fuit, ad quod officium nemo admittitur, nisi honesto loco natus, & fide & industriâ cognitâ. * Ac tum multis legationibus functus est, tum præclarissima composuit pro seculi genio Opera, in quibus liber est *de Præscientia Dei & de Fato*. † Nec non *de Remedio Fortuitorum*, cujus MS. erat olim, priusquam alienos lares sequeretur, in instructissima Bibliotheca *Marquardi Gudii*.

Eodem tempore magna erat

GEORG. GEMISTI PLETHONIS

fama & celeberrimum nomen, quamvis in Peloponneso maximam vitæ partem transegerit. Insignis hic Philosophus, & Mathematicus, nec minor Theologus, à Græcis ad Concilium Occidentale

* *Cornel. Nepos in* Eumene.

† *Bergomensis in Chron. & Vitarum Pontif. Scriptor.*

Digitized by Google

tale miſſus eſt, ut cum Pontificiis de Religione conferret. Tantam ille doctrinam pietatemque in arduo hoc negotio præ ſe tulit, ut ſuis abundè ſatisfaceret, & adverſarios in admirationem ſui tum ſuavitate morum, tum ſcriptorum elegantiâ raperet. In his volumen *de Fato* eſt, cujus MS. erat apud *Leonem Allatium*, qui ejus editionem moliebatur. * Aliud MS. ex Bibliotheca Vindobonenſi profert *Lambecius*. † Fuit aliud in Bibliotheca Scorialenſi: ‡ aliud in Bibliotheca Auguſtana ⊥. Naturæ debitum demum centenarius vitæ ſatur perſolvit. β

Ab hoc proximum meretur locum

COLLUT. PIERIUS SALUTATUS,

è Stignano vico Florentini agri, è familia *Salutatorum* oriundus, qui *Urbano* V. & *Gregorio* XI. ſummis Epiſcopis fuit primò à ſecretis, poſteà Reipublicæ Florentinæ Scriba ſacer, quem Cancellarium vocant. Is cùm Poëta laureatus & eloquentiſſimus Orator eſſet, *de Fato* & *Fortuna* eleganter ſcripſit, uti MSS. paſſim teſtantur. Horum alterum

* *Naud. de Fat. pag.* 160.
† *Comment. lib.* 7. *pag.* 82.
‡ *Catal. Manuſcriptor. Manuſcript.*
⊥ *Whart. ad Cav. Script. Eccleſ. pag.* 79.
β *Allat. de Georg. pag.* 385.

Digitized by Google

alterum in membrana erat in Bibliotheca Canonicorum S. *Joannis* Patavii; * alterum Florentiæ; † aliud in Collegio S. *Benedicti*, Cantabrigiæ ‡. Opera prodierunt, Venet. 1542. & alibi. Sed cùm in hoc libro, quædam [licentiâ forsan, ut ajunt, poëticâ] non satis consona veritati edidisset, contra eum insurrexit

JOANNES DOMINICUS,

Purpuratus Ecclesiæ Pater, & opusculum edidit inscriptum: *Locutus nobis.* ⊥

NICOLAUS DE CUSA,

à vico natali ad Mosellæ ripas in Trevirensi Diœcesi dictus, pauperculi Piscatoris filius, S. Theologiæ & Decretorum Doctor, post varias dignitates & officia in Purpurato Collegio nomine S. *Petri ad vincula* locum meruit, & Episcopus Brixiensis constitutus est. Sed *Sigismundus*, Dux Austriæ, indignè, ut volunt, ferens, Cardinales jure commendatitio Episcopatus obtinere, sive aliis de causis; tantâ perseve-

* *Thomas. in Biblioth. MSS.*
† *Pocciant. de Script. Florent. pag.* 421.
‡ *Num.* 1469. *Catalog. MSS. Angl. & Hibern.*
⊥ *Possevin. Appar. Sacr. Wharton ad Cave de Script. Eccles. pag.* 41.

ſeverantiâ ſede depulſum proſecutus eſt, ut nec Apoſtolici Decreti fulmen iterum iterumque Principi immiſſum, in illa reſtituere potuerit; ſed *Cuſanus* demùm captus, renuntiatione dignitatis, libertatem redimere coactus eſt. * Tum *de Fortuna*, quam expertus erat, commentatus eſt; † & anno ſuo climacterico, mortalitatis leges implevit.

Quibus anno 1474. ſatisfecit

JOANNES STANBERY,

Carmelita, Magiſter Oxonienſis, S. Theologiæ Doctor, Confeſſionarius Regius, & Epiſcopus Bangorenſis; poſteà Eccleſiæ Heresfordenſis Præſul, Vir præclaris animi dotibus imbutus, virtute & eruditione ſpectabilis, omnium Carmelitarum in Anglia ſuo tempore, ut habet *Lelandus*, facilè Princeps. ‡ Is Commentarios *de Fato & Fortuitu* edidit.

* *Wharton ad Cave pag.* 88.
† *Bergomenſ. Chron. lib.* 15. *pag.* 398.
‡ *Pitſæus in Memor. Angl. Balæus Cent.* 8. *pag.* 612. *Trithemius de Script. Eccleſ. Geſner. in Bibl.*

Quem

Digitized by Google

Quem proximè ſequitur

JOAN. WESSELUS HERMANNI,

Groningenſis, qui & *Baſilius*, cognomento *Gansfortius*, *Lux Mundi* dictus eſt. Hujus opus *de Providentia Divina* anno 1476. prodiit. *

HAc tempeſtate *Coſmus* I. magnus Hetruriæ Dux, literas paterno fovebat animo, earumque decus præcipuè curæ cordique habebat. Doctiſſimum igitur quemque, dignis præmiis illectum, ſecum habere cupiens, in eorum commodum Laurentianam Bibliothecam ſplendidiſſimè inſtruxit, copioſiſſimè auxit, ejuſque curam

BACCIO BALDINO,

viro doctiſſimo, Archiatro ſuo, benignè obtulit, cujus Diſcurſum *de Eſſentia Fati* olim extitiſſe, ex Notitiis literariis & Hiſtoria illuſtrium Virorum Academiæ Florentinæ diſcimus. †

* *Wharton ad Cave de Script. Eccleſ. pag.* 104.
† *Act. Lipſienſ. Erud. anno* 1701. *Nov.*

Digitized by Google

Hoc loco celebranda

THEODORI GAZÆ

ſplendidiſſima in literarum cultu merita. Hujus qui ignorat nomen, jam dignus eſt, qui neſciat: cùm omnium calculo ex doctiſſimis unus ſit, quos Turcarum barbaries, Bono publico, ad literarum incrementa, relictâ patriâ, ad exteros fugere coëgit. Italia hos excepit benigna noverca, & advenas ad ſuum decus, ut indigenas, adhibuit, qui digniſſimis ſcriptis & proprium nomen, & terræ hoſpitæ benignitatem ad poſteros tranſmiſerunt. In quibus *Gaza* multa fœcundi ingenii monumenta reliquit, & cùm Fata expendiſſet ſua, *de Fato* ſcripſit, quem Tractatum MS. præclara ſervabat *Iſ. Voſſii* Bibliotheca. * Eo cum pauciſſimis frui liceat. Intereà evolvi poterit

PHILIPPI BEROALDI,

Bononienſis, inſignis Philologi, Oratio *de Fœlicitate*, quæ Bononiæ anno 1495. & 1502. *in* 4. eſt excuſa. Ejuſdem MS. *de Fortuna* illuſtris ſervat Bibliotheca Guelferbytana.

* *Catal. MSS. Angliæ, tom.* 2. *n.* 2266.

Apud

Digitized by Google

APud Germanos ſub initium ſæculi XVI. anno ipſius decimo ſexto mortalitatis leges implevit VIRI SÆCULO XVI. CELEBRES.

JOANNES TRITHEMIUS,

aliàs *Heidenberg* dictus, literarum reſtaurator fœliciſſimus, orbiſque eruditi magnum decus. Ingenio enim pereximio & arcanas obſcuraſque evolvit ſcientias, & res geſtas egregiè tradidit, & in Theologiæ myſteriis explicandis ita verſatus eſt, ut anteponatur ei nemo, pauci etiam pares putentur. Non igitur celeberrimi Abbatis hujus fama in Cœnobio Spanheimenſi, aut S. *Jacobi* Peapolitano includi potuit, ſed plurimis clariſſimis operibus nomen ſibi vix interiturum comparavit, in quibus, Tractatus *de Providentia Dei*, Altorfii 1611. *in* 8. excuſus eſt. * Licet *Heidel* (quod ſanè miror) ejus non meminerit, qui diligenter aliàs multa de noſtro Autore notavit. †

* *Wharton ad Cave de Scriptor. Eccleſ. pag.* 115.
† *Heidel, in Steganogr. Trithem. reſerata.*

Digitized by Google

Ei dignus accedit comes,

JOAN. JOVIANUS PONTANUS,

nobilis Umber, qui cùm Patrem ſeditione quâdam infœlix amiſiſſet, Neapolim inops petens, ea de ſe virtutis doctrinæque dedit ſpecimina, ut Rex *Ferdinandus* educationem filii illi committere non dubitaret. Idem poſt obitum *Panormitani*, Scriniis Regiis præfuit, donec ob favorem Gallorum, qui ſub *Carolo* VIII. bellum in Italia gerebant, accuſatus à malevolis, regiâ excideret gratiâ. Is dignitates ei aulicas auferre potuit, non viri doctiſſimi famam, quam egregiis ſibi commentationibus acquiſiverat, in quibus & illa *de Fortuna & ſuo Euticho* eſt. Ac ſanè extant ejus libri III. *de Fortuna* in operibus apud *Aldum*, Venetiis 1548. *in* 4. tribus voluminibus excuſis. Ipſe ſeptuageſimo ſeptimo ætatis anno, ſæculi tertio, paſſus eſt quod natura voluit, & ſi non ſplendidè, placidè obdormivit. *

Hunc certatim deprædicant eruditi, nec minus

JOAN. PIERIUM VALERIANUM,

Bellunenſem, virum optimum, liberorum fratris *Clementis* VII. Pontificis Maximi, Præ-

* *Jovius in Elog. Teiſſier ad Elog. Thuan.*

Digitized by Google

Præceptorem. * Elegantis ille ingenii ſpecimen in libello *de Infœlicitate Literatorum* dedit, qui Amſtelodami 1647. *in* 12. & cum ipſius *Hieroglyphicis* ſæpius prodiit. Hujus argumenti ubertas & copia *Cornelium Tollium* induxit, ut obſervationibus ſuis altero tantum augeret. Uterque tamen non ſpicilegium, ſed meſſem exemplorum reliquit; quis enim eorum eſt numerus, cum quibus *Fortuna jocatur, inſolentem ludum ludere pertinax?* Horum non pauca in Mſto. notata moriens reliquit *Andreas Gryphius*, & de ſupplemento olim cogitabat *Albertus zum Felde*, S. Theologiæ Doctor, & Profeſſor Kilonienſis.

Sed adhuc ſua meſſis in herba eſt.

Utinam graviſſima, quibus urgetur, negotia, amœnis plus temporis concederent Muſis, haud infœliciter, & hæc & alia multa exſpectare ab eo poſſemus.

Ipſe ad Hiſpanos divertor, apud quos

JOAN. GENESIUS SEPULVEDA,

Cordubæ anno 1491. natus eſt; poſteà verò Romæ in *Alberti Pii*, Carpenſis Principis, familia aliquandiu ſubſtitit. Is cùm

* *Ghilin. in Theatr.*

ea attigiſſet tempora, quibus *M. Lutherus* doctrinam Eccleſiæ Romanæ ad incudem revocabat, ipſe cum aliis multis auram aulæ Pontificiæ captans, ſe ei oppoſuit, & *libros* III. *de Fato & Libero Arbitrio* Romæ 1526. *in* 4. edidit, ùt ejus ſententiam in hoc argumento impugnaret. Quod cùm ſtudium placuiſſet ſuis, ita ipſum *Carolo* V. Imperatori commendarunt, ut Hiſtoriam Vitæ ſuæ Cæſar illi ſcribendam committeret, apud quem vixit, & octogenario major tandem in Hiſpania obiit. * Vita, ex ſcriptis propriis collecta, Operibus Coloniæ 1602. *in* 4. excuſis præmittitur, ne plura repetam. Viam enim ad acerbum itidem *Lutheri* inimicum paro,

CONRAD. COCUM WIMPINAM,

celebrem Theologum Lipſienſem, & Academiæ Viadrinæ primum Rectorem, † qui *libros* III. *de Fato*, *de Providentia Divina* alios tres, & *de bona Fortuna* libros II. Francofurti 1528. *folio* edidit; ſed iis vix per annum, vel ut alii, biennium ſuperfuit:

Omnes una manet nox,
Et calcanda ſemel via Lethi. ‡

Eâdem

* *Schottus in Biblioth. Hiſpan.*
† *Becman. Hiſtor. Acad. Francof. ad Viadr.*
‡ *Horat.*

Digitized by Google

Eâdem tempestate celebre erat in Gallia

GUILIELMI BUDÆI

nomen, cùm ipse cognitione variâ rerum & linguarum inter suos unus omnium maximè floreret. Huic nihil dulcius erat literarum studiis, quibus adeò delectabatur, ut cùm in Aula splendido fungeretur officio, & apud Regem Galliæ Libellorum Supplicum Magister esset, nunquam tamen desisteret, Musis horam suffurari, & in ipsa nuptiarum solennitate. Scripsit ad *Draconem Budæum* fratrem *de Fortuitarum Rerum Contemptu* libros III. Lutet. 1521. *in* 8. Lugd. Batav. 1624. *in* 8. excusos. Opera prodierunt Basileæ, 1557. 3. vol. *fol.* vita in Collectione Batesii apud Anglos recusa est.

De Fato & Providentia Divina egisset, etiam peculiari scripto

JOAN. FRANCISCUS PICUS,

Mirandulæ Dominus, si fato visum fuisset: sed dum *Galeottus*, fratris filius, egregii viri gulam, ad pedes crucifixi, gladio hausit, sanguine innocentissimo Scriptum hoc, ut alia etiam, perfudit, quæ in lucem postea nunquam prodierunt. Promisit hunc, de quo loquor, Tractatum, in præclaro Opere *de Prænotione*, lib. V. cap. VI.

Post eum

HERMANNUS SCHOTENIUS,

inter alia, quæ ipsi tribuuntur, *Colloquia de Modo petendæ utriusque Fortunæ*, Coloniæ 1535. *in* 8. vulgavit.

Et

REINERUS SNOIUS,

natione Batavus, Medicinæ Doctor Bononiensis, antequam 1537. naturæ debitum persolveret, *de Fato & de Essentia, Potententiis, & Passionibus Animæ* scripsit. *

PETRUM POMPONATIUM,

Philosophum doctissimum, † magni nominis Peripateticum, ‡ quod attinet, eum quoque *de Fato* scripsisse novimus. Mantuanus is Philosophiam Patavii magno successu docebat, cùm adversarii, *Aristotelis* sententiis nimis anxiè inhærentem corripuerent, rogoque imposuissent, nisi *Petrus Bembus* Cardinalis, tutelaris fuisset genius, qui effecit, ut Bononiæ anno climacte-

* *Swert. in Athen. Bat. Callid. Loos de Script. German.*
† *Voss. de Art. Hist. pag.* 24.
‡ *Petit. de Sibyll.*

Digitized by Google

macterico suo ex retentione urinæ fatum suum potuerit absolvere. Ejus liber *de Incantatione*, cum altero *de Fato*, curâ *Guilielmi Grataroli* Basileæ 1567. *in* 8. prodiit, cujus MS. erat in Bibliotheca Scorialensi. * In his multa, jure injuriâque passim taxant docti, plerique tamen Viri acutissimi famam *Pomponatio* denegare non audent. In libro, fateor, *de Immortalitate Animæ*, qui oppidò rarus esse cœpit, uti & in aliis Operibus nimis sibi, & Philosopho suo indulget, tum salebrosa est oratio. Quid in reliquis, quæ composuit scriptis, egerit, vix constat, cùm editæ nec dimidiâ parte sint. *Jacobus Gaffarellus*, anno 1633. cùm Venetiis esset, ad Dn. *Bourdelot* misit universam *Petri Pomponatii* Philosophiam Manuscriptam, prægrandiores sex distinctam in Tomos. In quibus, sine dubio, multa fuere anecdota, unde nihil in publicum redundavit lucri. † Epitaphium ejus, licet fictum mordaxque, tale ferunt.

HIC SEPULTUS JACEO: QUARE? NESCIO: NEC SI SCIS, AUT NESCIS, CURO. SI VALES BENE EST; VIVENS VALUI. FORTASSE NUNC VALEO, SI AUT NON, DICERE NEQUEO. ‡

Ad-

* *Catalog. Msst. Mst.*

† *De ejus Vita legi potest Dissertatio* Jo. Gottlieb Oleatii, *quam Jenæ* 1709. *habuit.*

‡ *König in Biblioth.*

Digitized by Google

Adverſus eum tela torſerunt tum alii, tum

AMBROSIUS,

Neapolitanus Auguſtinianus, Epiſcopus Samoſenſis, & Mantuanæ Eccleſiæ Suffraganeus ad *Clementem* VIII. Pont. Max. *

Veſtigia ejus verò premit diſcipulus

SIMON PORTIUS,

Neapolitanus, acutus Philoſophus, † editis libellis *de Mente humana*, in quo profanum arguunt, & *de Fato*, qui Florentiæ 1561. prodiit, ſi *Toppi* ‡ credimus; ſi *Naudæo*, ⊥ Mſtus. in quorundam privatorum Bibliothecis latet, nec unquam excuſus eſt.

Claruit circa annum 1538.

In Germania tunc temporis,

THEOPHRASTUS PARACELSUS,

Helvetus, apparuit inter Literatos tanquam ſtella crinita, & ingenio novaturiente, ſed ſanè mirabili, in Philoſophia & Medi-

* *Poſſevin. in App. Sacr.*

† *Thuan. l.* 13. *Miræus de Script. Sec.* XVI. *c.* 87. *p.* 80.

‡ *Toppi in Biblioth. Neapol.*

⊥ *Naud.* §. 1. *de Fato.*

Digitized by Google

Medicina tantas turbas dedit, ut propriam Sectam ringentibus frustra *Galenicis* instituerit, quæ præsertim arcana Naturæ sectatur. Hic cùm vix verbum, pace Grammaticorum, uti arguunt, proferret, & tam obscura proponeret dogmata, ut *Paracelsus*, si reviviſceret, *Paracelsum* vix intelligere, credatur; legi tamen meretur, quomodo sententiam suam *de utraque Fortuna* libro I. Philosophiæ tulerit, quam XXIII. libris absolvere constituerat. Obiit Salisburgi 1547. egenis hæredibus scriptis,

Victima nil miserantis Orci.

Hac tempestate celebres apud Italos fuerunt

JOANNES BASADONNA,

GIROLAMUS GUARIMBERTUS,

ULPIANUS VERONENSIS,

NICOLAUS FRANCUS,

qui in nostro argumento studium exercuere suum.

Basadonnæ Veneti librum *de admirabili Dei Providentia, & Mortalium Cura* circa annum 1545. citat *Possevinus.* * *Guarimbertus*

* *Possevin. in Appar. Sacr.*

bertus de Fortuna libros ſex linguâ Italicâ Venetiis 1550. *in* 8. edidit; ubi etiam biennio pòſt *Ulpiani Veronenſis* Tractatus *de Fato* in 8. excuſus eſt.

Quod *Nicolaum Francum* Beneventanum attinet, homo fuit non parvi, ſed mordaciſſimi ingenii; quo incitatus cùm nigro ſale aſpergeret obvios, & ſolitâ Satyris dicacitate arroſor Principum, &, quod ſequitur, irriſor eſſet, horum juſſu anno 1554. Romæ in *Via Paſquini* miſero laqueo gulam fregerunt, quibus hoc negotii datum erat.

Fati ignarus ſcripſit Dialogum patriâ linguâ *de Fortunâ.* *

Apud Belgas

LEVINUS LEMNIUS,

Medicinæ Doctor, ob morum ſuavitatem ſuis chariſſimus, anno 1553. Tractatum *de Vitæ Termino* conſcripſit, Lugduni Bat. 1639. *in* 12. curâ *Boxhornii* recuſum. In hoc *certa fixaque & determinata eſſe cuique ſubſiſtendi ſpatia ab Opifice hominis Deo data* ſtatuit, *quæ tranſire nullus mortalium poſſit; non attingere verò, & citra conſiſtere qui-*

* *Ghilin. in Theatr. Cl. Vir. pag.* 173. *Laur. Craſſ. in Elog.*

Digitized by Google

quivis, si voluerit, queat. * *Aliàs Fato nos non subjici, nec necessitate aliquâ urgeri, nisi ad voluntatem Dei referas.* † *Ita Medicum in ægrotis fines positos transgredi non posse, juvare tamen, ne in cursu deficiant: ut scilicet obduretur iis os, qui necessitate inevitabili stabilitâ, Medici operam negligendam esse duxerant.*

UT ad Italos revertar, apud eos

JULIUS SIRENIUS,

Brixianus, Hieronymianus, insignis Philosophus, argumentum *de Fato* libris IX. illustravit, in quibus *de Contingentia, Necessitate, Providentia & Præscientia Divina, Prophetia & Divinatione ex Philosophorum & Theologorum sententia* tractat. ‡ Prodierunt cum perioche *Hieronymi Magii* Venetiis 1563. *fol.* & *in* 4.

* *Lev. Lemn. de Vitæ Termino, pag.* 17.
† *Pag.* 67. *ej. tract.*
‡ *Possevin. in Appar. Sacro,*

Eadem

Digitized by Google

Eadem Italia

HIERONYMUM CARDANUM,

Mediolanenſem, præclariſſimum Medicum, dedit; cui profundum profuſumque ingenium, nec adverſarii denegant. Vir planè ſingularis, cùm varia vitæ ſuæ perpenderet fata, præterea ſummo ingenio Hiſtoriam omnis ævi in numerato haberet, & huic ſcopo congrua multa operibus paſſim inſperſiſſet, libros IV. *de Fato* ſcripſit nunquam editos; ſed qui, ut ederentur meruiſſent, nec tantum Manu ſcripti in privatorum quorundam Bibliothecis laterent.* Quantum ex tabula libri, quam edidit, conſtat, libro I. *cognitionem & demonſtrationem Fati, communemque conſenſum de hoc & tribus Parcis* attuliſſet.

Libro ſecundo *quindecim rationes adverſus* Fatum, *& iiſque ſatisfaciendo, nec has tollere Fatum* propoſuiſſet.

Cui cùm innitatur *Divinatio*, libro III. *hanc* expendiſſet, *& ſeptuplex mundi vinculum cum Deo, mortalium cum cœlo, cum cauſis naturalibus, vinculum unitatis, interitûs & ſucceſſionis in mortalibus, vinculum* Fati, *mundique cum homine* expoſuiſſet.

Liber quartus *proprias conſiderationes, quæ ex Fato pendent*, exhibuiſſet. In his ſanè

* *Naud.* §. 1. *de Fato.*

Digitized by Google

ſanè attuliſſet non pauca lectu digna, & quæ ad inquirendum jucundiſſimè illiciant.

Sed, uti jam monui, pauciſſimorum in manibus eſt, *& habent ſua Fata Libelli.*

Veluti & *Cardanus Fato* occubuiſſe videtur, dum tempus ultimum anno 1576. ſibi eſſe deſtinatum prædixit eâ certitudine, ut cùm inimici factum negare non poſſent, inediâ ſibi mortem conſciviſſe dicerent. *

JOAN. ANTON. DELPHINUS,

è Caſali Majore Ordinis Minorum Theologus, Vir acri judicio præditus, (ut eſſe convenit eis qui magna tractant) libros III. *de Divina Providentia*, Romæ 1588. edidit. †

Eodem ſcilicet anno quo obiit

SPERO SPERONUS,

civis Patavinus, Vir literis percelebris, & mellifluo dicendi genere excellens, qui & Patavii, & Romæ ſub *Leone* X. lauta meruit ſtipendia, & à *Pio* IV. Pontifice Maximo, Equeſtri Ordine decoratus eſt.

E Cùm

* *Thuan. Naudæana.*

† *Poſſevin. in Appar. Sacro.*

Digitized by Google

Cùm ita laude & honore abundaret, secessit in patriam, & privatus quietâ mente æternam anno 1588. ætatis 84. adiit quietem, publicè laudatus ab *Antonio Riccobono*, Eloquentiæ apud Patavinos Professore. Multa ejus scripta sunt anecdota; Tractatus Italicus verò *de Fortuna*, * cum aliis ejus *Dialogis* prodiit Venetiis, 1596. *in* 4.

ALBERTI HERONIS,

Snecani, Frisii libri v. *de Providentia Divina*, Coloniæ excusi sunt, 1582. *in* 8. quos vix per septennium evolvit Autor, qui anno 1589. naturæ leges implevit.

LACTANTIUS DOMANINUS,

Mantuanus, Carmelita, itidem eximiæ doctrinæ Vir, & Ordinis sui Vicarius Generalis, magnum opus duobus voluminibus *de Providentia Dei* scripsit, quorum primum *de Contingentia*, *Necessitate*, *Casu & Fortuna*, *de Scientia Dei*, *de Sapientia humana*, *de Libero hominis Arbitrio atque divina Gratia* agit.

Volumen secundum *de Creatione rerumque Dispositione*, *de Ideis*, *Divina Providentia*

* *Thomasin. in Elog. Ghilin. in Theatr. Viror. illustr. Thuan. lib.* 89. *Scardeonius in Hist. Patav. lib.* 11. *class.* XI. *pag.* 258.

Digitized by Google

dentia & Fato, *de Prædestinatione*, *de Reprobatione* est. *

HIs temporibus vixit

TORQUATUS TASSUS,

insignis Poëta. Surrentum is, regni Neapolitani oppidum, patriam habuit; sed Roma & Patavium mox exulem susceperunt, & egenum literarum cultu ita decorarunt, ut Poëta primi nominis censeretur. Sed cæso per iram inimico, fortuna cum eo jocari voluit, & libertatem, & sanam mentem auferre, donec occasionem aufugiendi nactus, utramque non solùm, sed etiam patrimonium, quod perierat, recuperaret. In tanta varietate fortunæ linguâ patriâ, præter alia, quæ commendantur Opera, *de Fortuna* scripsit. † Anno 1595. ætatis quinquagesimo secundo ad plures abiit,

Unde negant redire quenquam. ‡

* *Possevin. in Appar. Sacr.*
† *Thomasin. in Elog. Toppi in Bibl. Neapol.*
‡ *Catullus.*

Digitized by Google

Fati quoque *Scriptoribus* annumeratur à *Naudæo* *

JACOBUS CARPENTARIUS,

insignis Professor Mathematum Parisinus, qui celebres cum *Petro Ramo*, aut pro *Aristotele* & *Platone* exercuit lites, aut privatis de causis, ut vult *Verderius*, † quòd ei *Ramus* docendi munus sine examine committere noluerit. Mortale fuit alterius in alterum odium, & hujus demum innocens victima *Ramus*, dum anno 1572. Bartholomæâ Cæde homicidæ *Ramo* à *Carpentario* immissi creduntur. Nec hujus tantum facinoris invidiam fert noster; sed duos doctissimos viros insimulant uno ictu interfecisse, *Ramum* gladio, *Lambinum* metu. ‡

Idem *Naudæus* ⊥ dum *Carpentarium* nominat, &

OMPHALIUM ET RIOLANUM

Scriptoribus Fati annumerat.

* *Naud. de Fato*, §. 1.
† *Verdier. in Prosopogr.*
‡ *Thuan. ad ann.* 1597. *Patin. in Msto.*
⊥ *Naud. de Fato*, §. 1.

Cæte-

Cæterùm circa hæc tempora

HIPPOLITUM CARACCIOLUM,

Canonicum Regularem Lateranenſem, Orationibus variis ad populum habitis fuiſſe percelebrem invenio, in quarum una *Providentiam Divinam* vivis coloribus depinxit, & ut cum aliis Venetiis 1599. typis exſcriberetur curavit. *

De Fortuna,

JACOBUS TIPOTIUS,

Fortunam aulicam expertus, commentari eo rectius potuit. Juriſconſultus Brabantinus erat, Herbipoli verò conſederat, cùm *Joannes*, Suecorum Rex, ſibi à Conſiliis eſſe juberet. Temporum decurſu mutatâ rerum facie, poſt obitum Domini ſui tantum apud *Sigiſmundum* filium & ſucceſſorem, improbitas adverſariorum valuit, ut carceri manciparetur, in quo libros III. *de Fortuna* compoſuit, † quibus ita Fortunam placaſſe videtur, ut libertatem recuperaret, & à *Rudolfo* II. Imperatore ad Hiſtoriam ſcribendam vocaretur, apud quem anno 1600. diem obiit ſupremum.

* *Poſſevin. in Appar. Sacro.*
† *Val. Andreæ in Bibl. Belgic.*

Digitized by Google

Post hunc scenam ingreditur

JUSTUS LIPSIUS,

celebris Professor Lovaniensis, & Antiquitatum Romanarum studio nulli secundus: adversus hunc

GEORGIUS THOMSONUS,

Vindicem veritatis, libris duobus edidit, quorum prior fatuam ejus *de Fato* doctrinam refutat: sed parcior est quàm vellem. Prodiit Londini 1606. *in* 8. Alcmaræ 1609. *in* 8.

SÆCULI XVII. SCRIPTORES.

SÆculum XVII. illustraturo, triste occurrit auspicium, & favere linguis ut jubeam necesse est, dum subit infœlix imago miserrimi

JULII CÆSARIS VANINI,

quem & *Lucilium*, *Luciolum*, *Luciumque* vocant. Hunc Italia genuit, Hispania, Germania, Anglia, Belgiumque vidit, Gallia coluit, & rogum struxit. In Taurisano, oppido regni Neapolis, natus est, patre *Joanne Baptistâ Vanino*, matre *Beatrice Lopez de Noguera*. Romæ literarum rudimentis imbutus, posteà sub *Bartholo-*

mæo

Digitized by Google

mæo Argoto, *Petro Pomponatio*, *Joanne Bacconio*, Philoſophiæ & Theologiæ incubuit magnâ ſpe. Ingenium enim ei erat

Non parvum, non incultum, nec turpiter hirtum,

ſed turbidum novitatisque ſtudio deditiſſimum. Nova igitur ſectabatur, nova eo ſtudio quærebat, ut antiqua præ iis penitùs quaſi nota prætermitteret, immodicus amator ſui, aliorum irriſor. Præſertim Scholaſticorum tricas excutiens, leves argumentorum ſtructuras, Chryſippea retia in arduis abſtruſiſque difficultatibus, * minimè iis ſe probabat, qui cane pejus & angue Cenſores tales oderunt. Accedebant paradoxorum crebra aſſertio, *Ariſtotelis* immoderatus amor, Atheorum profana & improvidè relata dicta, cui veneno par antidotum non paraſſe videbatur. Præterea ipſum miſerum & vagum vitæ genus, Medicinæ & Aſtrologiæ ſtudium, inconſideratus ſermo ſuſpectum reddebant. Arripuerunt igitur Toloſæ, loco ſancto, dicit *Gramondus*. † At poſtulatus corruptæ per novum dogma juventutis, probatione ambiguâ dimittebatur, cùm *Franconis* teſtimonio, qui prodibat tanquam ex machina, rogus ei ut Atheo decernitur, in quo lin-

* *Vanin. Dial.* 1. *pag.* 2. *de Arc. Nat.*
† *Gramond. in Hiſt. Gall.*

Digitized by Google

guâ abſciſſâ in cineres anno 1619. redactus eſt. Scripta ejus hodie extant, *Amphitheatrum* ſcilicet *æternæ Providentiæ divino-magicum*, *Chriſtiano-phyſicum*, *nec non Aſtrologico-Catholicum*, *adverſus veteres Philoſophos atheos*, *Epicureos*, *Peripateticos*, *Stoicos*, Lugduni 1615. *in* 8. excuſum, quod ſatis ſanum ac ſubtiliter *pro Animæ Immortalitate* diſputare, obſervat *Morhofius*. * Alterum eſt liber decantatiſſimus, *de admirandis Naturæ Reginæ Deæque mortalium Arcanis*, qui Lutetiæ 1616. haberi cœpit; ſed poſterior politius limatus non eſt, cùm ſurreptus Typographi nimis avidi obſtetricante manu prodierit, priuſquam ultimam manum adhiberet Autor. Alia itidem commemorat ipſe Opera: libros XVIII. *pro Concilio Tridentino* †; *Apologiam pro Moſaicæ & Chriſtianæ Legis veritate* ‡, *de Animæ Immortalitate* ⊥, *deque Fato Stoico* β libros. *In Ariſtotelem de Generatione* γ, & *de Meteoris* commentatus eſt δ; in Philoſophia morum *de vera Sapientia* ſcripſit ζ, & *contemnenda Gloria* ϑ. *Libri*

* *Morhof. in Polyhiſt.*
† *In Præfat. Amphith.*
‡ *Van. Amphith. Exerc.* VIII.
⊥ *Dial.* 28. *pag.* 172.
β *Dial.* 44. *pag.* 271. *de Arcan.*
γ *Exerc.* 33. *pag.* 231. *Amphith.*
δ *Exercit.* 50. *Amphith.*
ζ *Dial.* 51. *pag.* 369.
ϑ *Dial.* 50. *pag.* 359.

Digitized by Google

Libri Aſtronomici Argentorati elegantiſſimis typis excuſi ſunt, in quibus admiranda enarraſſe dicitur. *

Huic pergamus aliorum Fata ſubjungere. Ita

CAROL. HYACINT. PUTEANUS,

Bruxellenſis, Ordinis S. *Dominici*, Diſſertationem Paleſtricam habuit *de Providentia*, *Fato & Felicitate* hominum, Bruſſel. 1623. *in* 4. †

Locum quoque invenit

SCIPIO CLARAMONTIUS,

Cæſenas, [Pontificiæ ditionis oppidum eſt] Philoſophus & Mathematicus inſignis, & primis annumerandus, qui ſe Peruſiæ aliquandiu docuiſſe ipſe teſtatur. In Piſana Academia floruiſſe vult *Ricciolus*. Amore tamen patriæ maximam vitæ partem in ea tranſegit vir nobilis, equeſtri etiam auctus dignitate, & præclaris ſcriptis tantam ſibi nominis famam acquiſivit, ut cùm jam in cineres diu abierit mortale corpus, ingenium tamen poſteri non minus ſtudiosè vene-

* *Dial.* VII. & XVI. *de Arc. Nat.*
† *Valer. Andr. in Bibl. Belg.*

Digitized by Google

venerentur quàm ſpirantem amicorum quiſpiam. Præter alia *Semejoticam moralem*, *ſeu de conjectandis Moribus*, *& latitantibus animi affectibus*, opus reliquit, auro contrà æſtimandum, quod ob inſignem uſum *Helmſtadii* recudi fecit *H. Conringius*.

Scopo prætereà noſtro conſona quædam aliquando tractaſſe, ejus libri indicant verba. * *Quæ ſit Fortuna utrùm Providentia ipſa Divina, ut ad effectus nobis incognitos refertur, vel ut concurſum nobis incognitum cauſam jungit, an cauſa omninò per accidens, an cœleſtis aſpectus, non eſt hujus loci inquirere & determinare: qui veram ſimpliciter ſententiam noſſe deſiderat, Theologos adeat: nos phyſicè rem peculiari tractatione diſcuſſimus.*

JOANNES BEVEROVICIUS *motaque de fatali vitæ termino controverſia.*

CIrca hæc tempora vixit

JOAN. BEVEROVICIUS,

Medicinæ Doctor, Senator & Patritius Dordrechtanus, Vir tum aliis multis nominibus commendandus, tum quòd viris doctiſſimis ſui ſeculi autor ſuaſorque fuerit, indagandæ arduæ illius quæſtionis, *An certæ vitæ ſtent leges, quas tranſire nemo poſſit.* Prodiit ea in re Quæſtio ejus epiſtolica *de Vitæ Termino fatali*, Dordraci 1634.

* *Semejot. lib.* III. *cap.* IV. §. 4.

Digitized by Google

1634. *in* 8. auctior Lugduni Batav. 1636. *in* 4. libris 11. Quam licet lectu indignissimam judicent *Sorberiana*, * censurâ malim abstinuisset ineptâ *Sorberius*, & in aliis subacerbus, cùm in alteram partem viri clarissimi certatim eant. Et extant mutuæ Epistolæ doctorum Virorum, uno volumine excusæ, de quæstione proposita, quæ diversis inter se dissidentes sententiis, uno ore tamen *Sorberio* censoriam denegant autoritatem. Causam in his agunt:

Abrahamus vander Myle,
Theologus.

Andreas Colvius,
Theologus Dordrechtanus.

Andreas Rivetus,
Theologiæ Doctor & Professor.

Arnoldus de Reeck,
Medicinæ Doctor.

Casparus Barlæus,
Medicinæ Doctor & Philos. Professor.

Cornelius Beverovicius,
Theolog. Dordrechtanus.

Cornelius à Someren,
Consiliarius & Medicus ejus loci.

Gerardus vander Laan,
Consul Harlemensis, in Conventu Procerum Bataviæ Delegatus.

Gis-

* *Sorberiana*, *pag.* 29.

Digitized by Google

Gisbertus Voetius,
Theologiæ Professor Ultrajectinus.

Jacobus Crucius,
Theologus Delphensis.

Joannes Beverovicius,
Autor Controversiæ.

Joannes Junius,
Theologus Silvæ-Ducensis.

Joannes Polyander,
Theologiæ Professor Lugdunensis.

Joannes Westenburgius,
Theologus Dordrechtanus.

Justus Cæcilius Puteanus,
Eryci filius.

Marinus Mersennus,
Ordinis Minimorum Theologus.

Simon Episcopius,
Artium & Theologiæ Doctor.

His parte tertiâ Lugduni Batav. 1639. *in* 4. Quæsita circa hanc Quæstionem, accesserunt,

Annæ Mariæ à Schurmann.

Danielis Dammii,
Logices Professoris Franeckerani.

Fortunii Liceti,
Philosophiæ Prof. Bononiensis.

Fran-

Digitized by Google

Francisci Sylvii,
Theologi Duacensis.

Gabrielis Naudæi,
Parisini.

Godschalci Altii,
Theologiæ Licentiati.

Joannis Elichmanni,
Medicinæ Doctoris, operi immortui.

Thomæ Erasti,
Medici & Philosophi olim celebris.

Quorum nemo hoc argumentum infra dignitatem suam habuit.

Nec hos tantùm sollicitavit materiæ pondus, sed nec aliis clarissimis viris indignum argumentum visum est cui horas quasdam subcisivas impenderent. In his *Claudium Salmasium*, *Danielem Heinsium*, & vivam illam Bibliothecam *Gabrielem Naudæum*, illum licet jam nominaverim, qui mihi innotuerunt, appello, quibus in hoc decurrere campo placuit.

Quorum dum nomina commemoro, autoritas quædam inde Fati Scriptoribus non levis accessit, quòd hi Triumviri principes literarum sui ævi non injuriâ æstimentur.

Quis

Digitized by Google

Quis enim ignorat,

CLAUDIUM SALMASIUM,

Divionensem, Gallum ob stupendi ingenii dotes à prudentissimis Reipublicæ Belgicæ Rectoribus dignum esse habitum, qui post obitum magni *Scaligeri* cathedram ejus teneret? Hujus quòd gloriam una occupaverit, ipse sibi debet suæque doctrinæ, quæ in variegato illo Philologiæ studio sine æmulo præeminebat. Unicum opus *Exercitationum Plinianarum ad Solinum*, ne de reliquis sum sollicitus, irrefragabile dabit testimonium, inexhaustam fuisse hujus viri diligentiam & vastam lectionem. Idem loquuntur reliqua permulta, quæ composuit opera, partim prælo excusa, partim nescio quo orbis in angulo delitescentia. Posteriori accedit ordini tractatus *de Fato*, cujus ipse meminit in fine *Diatribæ de Annis Climactericis*: se ante annos duodecim jam confectum, & prælo paratum habere volumen satis grande *de Termino Vitæ, utrum fatalis sit, an mobilis, num ille aliquà vel nullâ arte sit prorogandus*, occasione quæstionis à *Beverovicio*, Medico tum temporis hac controversiâ celebri, sibi propositæ, conscriptum. Extat sane de hac controversia Epistola *Beverovicii* ad *Salmasium* cum responso ejus, dum opus ei mittit

Digitized by Google

mittit cum aliis *Beverovicii* Epistolis, & monet Typographus, quòd dum *Salmasii* responsum in justum volumen excreverit, seorsim edere coactus fuerit. Videre verò hoc monumentum mihi non contigit. Inter opera prælo parata commemorat *Antonius Clementius*, vitæ *Salmasii* compilator.

In eadem Academia Lugdunensi eodem tempore elucebat incomparabile

DANIELIS HEINSII

ingenium & par judicium, qui nulla in re *Salmasio* inferior fuisse videtur, nisi loco, jussu superiorum & magnitudine voluminum.* Hujus & alia doctrinæ sunt monumenta, tum etiam quæstionem à *Beverovicio* propositam enucleandam sumsit, testimonio *Marci Zuerii Boxhornii*, qui cùm *Levini Lemnii* opusculum *de Termino Vitæ* prælo iterum submitteret, ipsumque *Beverovicius*, ut quædam literis consignaret invitasset, partes *Heinsio* cedit, ne videatur Iliadem canere post *Homerum*: rescribit enim:

Quid me destitutum ab omnibus,
Vir summe, *poscis? qui nec interpres Deûm,*
Nec sævientûm scriba Parcarum fui,
Nec Fata novi? Nunquid est tibi satis,

Tot

* *Meurs. Athen. Batav. Patin. in MS.*

Digitized by Google

Tot magna sæcli nomina hoc libro legi,
Et inter illa, quod superbit, Heinsii
Illustre nomen? Solus hic pro millibus
Rex eruditæ gentis, & scientiæ
Dictator omnis, & quod haud ulli datum,
Qui mente penetrat cuncta: quæ cuncti sciunt,
Complexus unus; unus atque omnis simul.
Quid ergo poscis? Heinsius *dixit satis;*
Quamque ille dixit, approbo sententiam. *

Idem
BOXHORNIUS,

benè dicendi Magister Lugdunensis, cùm *Origines Gallicas* Amstelodami 1654. *in* 4. ederet, *Druidum* Sapientum proverbium: *Inservire Fortunæ usque ad finem necesse est*, sive *Characterem Fortunæ*, aliquot Jamborum Centuriis explicavit.

GABRIELIS NAUDÆI

Dissertatio ad *Beverovicium de Fato & fatali Vitæ Termino* in Pentade Quæstionum Iatro-philologicarum, Genevæ 1647. *in* 8. excusa elegans sanè, ut omnia hujus viri, fatum studiosè removet. Ipsius vitæ quæ fuerint fata, ex Epitaphio cognosces, quod *Ludovicus Jacobus* ei ponere constituerat.

D.

* *Boxhorn. in Carm. præm. Op. Lemnii.*

Digitized by Google

D. O. M.

GABRIELI NAUDÆO, LUTETIÆ PARISIORUM IN S. MEDENEI PAROCHIA HONESTIS PARENTIBUS IV. NONAS FEBRUARII MDC. NATO, MEDICO PATAVINO AC ROMANO, REGIO, ACADEMICO-HUMORISTÆ, PERPETUO ABSTEMIO, CANONICO VIRDUNENSI, PRIORI ARTIGUÆ APUD LEMOVICES INTEGERRIMO, PHILOLOGO EXIMIO, POETÆ A NATURA FORMATO, CULTORI MUSARUM CELEBERRIMO. HENRICI MEMMII, SENATUS PARISIENSIS INFULATI PRIMÙM: DEINDE EMINENTISSIMORUM PRINCIPUM S. R. E. CARDINALIUM JOANNIS FRANCISCI A BALNEO ANTONII BARBARINI, S. PONTIFICIS URBANI VIII. EX FRATRE NEPOTIS ET JULII MAZARINI REGUM CHRISTIANORUM LUDOVICI XIII. ET XIV. ARCANORUM CONSILIORUM ARBITRI. TANDEM CHRISTINÆ, SUECORUM, VANDALORUM ET GOTHORUM REGINÆ, BIBLIOTHECARIO, VIRO RELIGIONE, PIETATE, MORUM INTEGRITATE, ET ANIMI CANDORE VERE CONSPICUO, VINDICI

 veri-

VERITATIS FORTISSIMO, FIDELISSIMO OMNIBUS LITERATIS AMICO, SCRIPTORI VARIORUM LIBRORUM UTROQUE IDIOMATE ERUDITISSIMO, REDUCE EX SUECIA ABBATIS-VILLÆ APUD MORINOS VIOLENTI FEBRE CORREPTO, POST SUSCEPTA ECCLESIÆ SACRAMENTA DIE XXIX. JULII ANNO INCARNATIONIS MDCLIII. INTER SUORUM MANUS CHRISTIANE ET PIE MORTUO.

FRATER LUDOVICUS JACOB A S. CAROLO CABILONENSIS, ORDINIS CARMELITARUM, CHRISTIANISSIMO REGI A CONSILIIS ET ELEEMOSINIS, NEC NON EMINENTISSIMI S. R. E. PRINCIPIS JOANNIS FRANCISCI PAULI DE GONDI, CARDINALIS DE RETZ, TITULI S. MARIÆ SUPRA MINERVAM, ARCHIEPISCOPI PARISIENSIS BIBLIOTHECARIUS; AMICO SINGULARI AMICUS SINGULARIS POSUIT

MONUMENTUM ÆRE PERENNIUS.

Fertilis

Digitized by Google

FErtilis fuit hæc ætas & aliis clarissimis viris, & præcipuè *Thomâ Campanellâ*, *Hugone Grotio*, *Petro Gassendo*, *Joanne Baptistâ Morino*.

In his

THOMAS CAMPANELLA,

Stilo, Calabriæ oppido oriundus, Vir tam ardentis & portentosi ingenii fuit, ut de eo dictum sit, *unde literas scit, cùm non didicerit?* Omnes scientiarum ordines insignis novator transiit. Non igitur illustrem potuit prætermittere *de Fato* tractationem. Veluti *de Fato siderali vitando* opus composuit, quod primo loco inter libros ejus astrologicos comparet, Lugduni 1629. *in* 4. sumptibus *Jacobi Andreæ* & *Mathiæ Prost* editos. Eundem ad illustrissimum Comitem Brassacum, Regis Christianissimi ad summum Pontificem Oratorem, postquam libertatem recuperaverat, *Centonem Thomisticum de Prædestinatione & Reprobatione*, *Auxiliis*, *libero Arbitrio* adversus Pseudo-Thomistas destinasse, ex ipso *de recta Ratione studendi* discimus. Sed cùm posterior Theologorum Scholam spectet, alium locum meritò, ut de eo dicamus, postulat, qui jam inter Philosophos Fati interpretes versamur. Quæ verò fuerint

fata *Campanellæ*, in Vita jam expoſuit *Cyprianus*, Amſtelodami 1705. *in* 8. Triſte ſanè intemperantis ingenii dedit exemplum, cùm acumine nimio pupugiſſet cucullatos, eorumque calumniâ, ac ſi Turcis urbem & Regnum Neapolitanum prodere voluiſſet, in vincula conjectus, maximam vitæ partem inter tormenta & vexationes ſuorum egit.

HUGO GROTIUS

Delphis 1583. natus eſt, patre *Cornelio Grotio*, viro Latinè, Græcè & Hebraicè doctiſſimo. Hagæ-Comitis juvenis admodum cauſas egit, mox Fiſci curam gerere juſſus eſt. Creſcente famâ, crevit honos, & Roterodamenſes urbis Oratorem, quem *Penſionarium* vocant, elegerunt. Illo tempore Synodus Dordracena doctrinam *Arminii*, celebris Profeſſoris, atro notabat lapillo, cujus ſententiæ fulmen cùm omnes illos peteret, qui diverſas à Principe Auriaco in Republica tuerentur partes, ſpecie Religionis, tam benè actum eſt, ut *Barneveldius* ſtudium libertatis capite lueret, *Grotius* perpetuis vinculis addiceretur. Ac ſæculo eripuiſſent hoc lumen invidi, niſi ex eorum manibus arcâ librariâ, ope uxoris, fuiſſet elapſus. Tum Lutetiam petiit, & Legatum ibi *Chriſtinæ*,

Reginæ

Digitized by Google

Reginæ Suecorum, diu egit. Indè evocatus, cùm Maris Balthici littora legeret, naufragus & ſemianimis Roſtochium delatus, *Quiſtorpio* præſente animam Creatori reddidit, * cælo dignam. Collegit noſter Sententias Philoſophorum *de Fato*, & *de eo quodnam eſt in noſtra poteſtate*, Amſtelod. 1640. & 1648. *in* 12. editas; *Alcinoi* videlicet, *Alexandri Aphrodiſienſis*, *Ammonii*, *Apuleji*, *Bardeſanis*, *Chalcidii*, *Chryſippi*, *Ciceronis*, *Clementis Alexandrini*, *Clementis Romani*, *Diogeniani*, *Epicteti*, *Epicuri*, *Gellii*, *Hieroclis*, *Jambilichi*, *Joſephi*, *Juſtini Martyris*, *Lucretii*, *Maximi Tyrii*, *Maimonidis*, *Origenis*, *Platonis*, *Plotini*, *Plutarchi*, *Procli*, *Scriptoris de Placitis Philoſophorum in operibus Plutarchi*, *Scriptoris Reſponſionum ad Orthodoxos*, *Simplicii*, *Taciti*, *Tatiani*.

His miſſis ad

PETRUM GASSENDUM

propero, Dinienſis Eccleſiæ Præpoſitum, & in Academia Pariſienſi Profeſſorem Regium, virum multis meritis ſcriptiſque clariſſimum. Is cùm 1592. natus eſſet, & Muſis & amicis chariſſimus, quicquid

* *Witte in Memor. Bateſ. in Vit. Select. Meurſ. Athen. Batav.*

Digitized by Google

otii ipsi erat literis impenderet, plurima ingenii composuit monumenta, quæ unà prodierunt, Lugduni 1658. *fol.* tomis aliquot. Et edita quidem ante obitum, [qui ei anno 1655. climacterico suo contigit] Autor recensuit, auxit, illustravit. Posthuma in lucem prodierunt ex Bibliotheca Illustr. *Henrici Ludovici Haberti Monmorii.* Quibus Vitam eleganter satis scriptam præmisit *Samuel Sorbierius.* Horum Volumine II. libro III. sententiam suam *de Libertate, Fortuna, Fato & Divinatione* exposuit, ostendens quid sit *Libertas, seu liberum Arbitrium, quid Fortuna, quid Fatum, & quomodo singulorum conciliatio instituenda:* nec non *quid de Divinatione seu præsensione rerum futurarum merè fortuitarum credendum.* In his, ut in aliis Philosophiæ partibus hujus operam expendisse non pœnitebit; optimis enim Autorum locis abundat, quos, ut solet, judicio selegit singulari, *Epicurum* Præceptorem secutus, cujus penè demortui *Æsculapium* ferunt; ita tamen, ut doctrina Christi cum istius stare Philosophia possit.

Huic,

Digitized by Google

Huic, cùm viveret, acerbæ cum

JOANNE BAPTISTA MORINO

intercedebant lites & penè indiſſolubiles; apud nos, uti eodem anno mortalitatis impleverunt leges, eandem implent paginam. Erat autem *Morinus*, Francopolitanus, è Bellejocenſibus apud Gallos, anno 1583. ortus. Medicinæ primò ſtudium omne ſuum addixerat, effeceratque ut in ea Doctoris titulo ornaretur, cùm ſubitò ſcientiæ mathematicæ eo ardore incenderent, ut has reliquis omnibus diſciplinis præferre non dubitaret. Quæ quidem in diſcendo aviditas haud modicè crevit, poſtquam beneficio *Mariæ Mediceæ* Reginæ, Mathematum Profeſſor Regius Lutetiæ renuntiatus eſt. Tum varia edidit ingenii non inculti monumenta, quæ partim in publica luce verſantur, partim tineis blattiſque pabulum præbent, aut fortaſſe ſcombris tunicas dederunt moleſtas. Inter hujus ſcripta anecdota extiterunt libri III. *de Concurſu primæ Cauſæ cum ſecundis in actionibus, tum naturalibus, tum præternaturalibus*; id eſt, quod *Providentiam* dicimus: de qua circa annum 1650.

SAMUEL RHETORFORTIS,

aliàs *Rhuderford*, librum compoſuit. *

F 4 Cui

* *König. in Biblioth.*

Cui meritò jungendus

LEVIN. NICOLAUS MOLTKE,

Eques Megapolitanus, literis non minus quàm genere nobilis, sereniſſimo Duci Holſatiæ *Friderico* à Secretioribus Conſiliis, & educatione filiorum. Is cùm utrumque Principem, *Fridericum* & *Joannem Georgium*, fidei ſuæ commiſſum in itinere, illum Lutetiæ 1654. hunc 1655. in Italia morbo amiſiſſet, mœrens: *De diverſo hominum Propoſito & Conatu* ſcripſit, & Tractatum *de admirando Dei Regimine & ſingulari Providentia*, Slevici 1661. excudi fecit. Videre illum mihi non contigit. Quod tamen illo *Fatum*, *ejuſque definitionem*, *neceſſitatem*, *conditionem*, *aliaque hujus argumenti* tradiderit, mihi

CHRISTOPHORUS ANDREAS BRUNNERUS

teſtis eſt, in *Fato Theologico-hiſtorico*, Lipſiæ 1704. édito, * qui idem de hoc themate

DANIELEM WULFER,

Verbi Divini Miniſtrum Norimbergenſem, citat. †

Quod

* *In Addend.* §. 2. *pag.* 2.

† *Brunner. part.* 1. *pag.* 2. *& in Add. loco citato.*

Digitized by Google

Quod superest,

MAURITIUS, Comes DE FLISCO,

edidit *Decadem de Fato*, *annisque fatalibus tam hominibus quàm regnis mundi*, Francofurti 1665. *in* 4. De hujus curiosi Operis occasione & instituto Autor ipse: *Cùm essem*, * inquit, *annorum viginti*, *hujus verò seculi* 1655. *scripseram perbreve opusculum*, *quod Romæ primò*, *posteà alibi missum fuit*, *cui titulus:* An Respublica Veneta anno 1656. sit passura imminentes Italiæ calamitates, *exitumque habuisset veritate successuum comprobatum*, *tum in Peste Neapolis*, *Romæ & Genuæ*, *tum in morte Principis Venetiarum*, Caroli Contareni, *tum in mundi Revolutionibus*; *hocque typis non fuit consignatum: quare in gratiam Magnatum*, *aliorumque amicorum altiora propalare coactus*, *improbo labore construxi hoc opus* de Fato, *quod in manus cujusdam Principis emortuum ab anno* 1658. *usque adhuc remansit*, *non sine spe editionis*; *causas non aperio*, *Lector*, *quia te stomacho benè valere cupio. Solùm hoc non te ignorare volo*, *quod aures præbuit precibus quorundam*, *qui scrupulis tentantur*, *ultra non addo. Cùm autem multi efflagitarent*, *quidnam esset de hoc opere*, *coactus opusculum scripsi* de Mutationibus

* *In Præfat.*

Sectarum, Imperiorum & Regnorum Mundi, *Lugduni impressum anno* 1662. *hoc specioso titulo*, Monarchæ futuro, *quod utinam ab eo abstinuissem, non fuisset tantus de me rumor, & Principum indignatio. Secundum edidi de* Parœmia Pontificum: Non videbit dies Petri, anno 1663. *Tertium* de Fato Austri, *anno* 1664. *hæc tria opuscula ferè tota in hoc opere continentur.*

Quod *Decadem Sphærarum secundùm Cabalistas* continet; in quibus Sphæra

Decima agit *de Deo, de Creatione Universi*, introduciturque *Fatum*, & hac occasione *quædam de magicis percurrere* placuit.

Nona, *quid sit & quotuplex Fatum*, exponit.

Octava, *de Fato interno in nativitate.*

Septima, *de Fato externo in physiognomia, Metoposcopia, Chiromantia* agit.

Sexta, *Fatum in mundo per ostenta & prodigia* exponit.

Quinta *per numeros.*

Quarta *per annos climactericos.*

Tertia occasione capitis antecedentis *de Termino fatali Vitæ* quærit.

Secunda *in diebus Fatum* ponit, & *de diebus criticis* tractat.

Prima *Fatum Regnorum & Rerumpublicarum per cœlestes causas, numerosque Platonicos; in specie Fatum Urbis Romæ* exponit.

In

Digitized by Google

In quo cùm quæpiam intermiſcuiſſet, quæ Romanis quàm maximè diſplicebant, quatuor in locis, quantum ſcio, fœdè caſtrarunt, pag. 27. 131. 241. 249. Plagulam indicem commiſſi facinoris mecum habeo, nec ipſi diffitebuntur.

Poſtremò ſcenam ingreditur

JOAN. HENRIC. BOECLERUS,

Profeſſor Argentoratenſis celeberrimus, cujus præclara in literas extant merita. Utinam is rerum civilium peritiſſimus Judex, qui *Theatrum Fati* ſcribere voluit, librum illum abſolviſſet! magnam huic argumento facem accenſam haberemus, inquit

DAN. GEORG. MORHOFIUS; *

ſed illi labori, uti & Morhofiano *de Fato Politico*, † iniquæ manum injecerunt Parcæ. Nam plurima & hujus excellentiſſimi Viri, qui Roſtochii & Kilonii ad annum 1691. ætatis quinquageſimo tertio magno ſucceſſu docuit, in tenebris latent Opera, multa quidem poſthuma aliorum obſtetricante

* *Morhof. Polyhiſt. lib.* 1. *cap.* XII.

† *In Vit. Polyhiſt. præmiſſa*, *& Diſſert.* 1. *Theol. Gent. polit. pag.* 19.

Digitized by Google

cante manu prodierunt; ſed exſanguia, & quæ vix parentem referunt. In publico luctu, quòd cum egregiis ſcriptis ita agat *Fatum*, in mentem redeunt *Horatii* verba:

Cur his animis incolumes non redeunt genæ?

vel, ut *Plinius* Secundus: * *Mihi*, inquit, *videtur acerba ſemper & immatura mors eorum, qui immortale aliquid parant. Nam qui voluptatibus dediti, quaſi in diem vivunt, vivendi cauſas quotidie finiunt. Qui verò poſteros cogitant, & memoriam ſui operibus extendunt, his nulla mors non repentina eſt, ut quæ ſemper inchoatum aliquid abrumpat.*

SUperſunt plures, quos referre poſſem, ſed parco ſciens, ne immemor propoſiti, Epiſtolæ modulum tranſgrediar, qui hac de cauſa, præcipuos potius quàm omnes meâ oratione proſecutus ſum Autores. Scholam verò Theologorum vix attigi, quæ alteram partem noſtræ Diſſertationis commodiſſimè traderet. Ac ſanè Scriptorum, qui *de Præſcientia Dei*, & *Sapientia humana*, *Prædeſtinatione & Reprobatione*, *libero hominis Arbitrio*, *Divinaque Gratia* diſſeruerunt,

Tanta abundat copia,
Labori ut ſaber deſit, non ſabro labor.

Cele-

* *Plin. lib.* 5. *Epiſt.* 5.

Digitized by Google

Celebris est inter Germanos *de Termino peremptorio*, *seu fatali Divinæ Gratiæ* controversia, & quæ sunt alia; sed de iis digitum labellis admoveo. Mihi enim ipsi arctas scribendi metas pono, & sollicitè studeo, ut hæc præparatio, gravis potius quàm ampla videatur. Novi scilicet, ad quos verba faciam, & quod summa & immensa negotia Vestra, prolixam & luxuriantem Orationem respuant. Paucissimis igitur, quibus potero verbis; *Decadem Scriptorum incertæ ætatis*, & *Dissertationes Germanorum* adjiciam, nec verbum addam.

ANDRONICI ita CALLISTI

INCERTÆ ÆTATIS AUTORES.

MS. *de Fortuna* Romæ in *Bibliotheca Vaticana* & *Strozzæ* extare, notavit *Israël Spachius.* *

THEODORUS THULDENUS,

Silva-Ducensis Jurisconsultus, reliquit *de Providentia* libros IV. †

CONRADUS PEUTINGERUS,

Augustanus, Juris utriusque Doctor, & Consiliarius Cæsareus, *de Fortuna* scripsit, ut commemorat *Melchior Adami.* ‡

AL-

* *In Nomencl. Philosoph.*
† *Valer. Andr. in Bibl. Belg.*
‡ *Melch. Adami in Vit. Jurisconsult.*

Digitized by Google

ALBERTINUM MUZATUM,

Patavinum, *de Fato* extare, affirmat *Gesnerus.*

MICHAELIS CARRARIENSIS

de Fato & Fortuna librum 1. commemorat *Jo. Philippus Bergomensis.* *

ASCAN. CENTON. HORTENSIUS,

Mediolanensis, Eques *Divi Jacobi*, literis insignis, Latinè *de utraque Fortuna*, & in *Plutarchi* libellum *de Fortuna* scripsit; †

& PETRUS TRAVERSINUS,

Mantuanus, Carmelita, Theologus, in MSS. Codicibus Bibliothecæ Carmelitarum Mantuæ *de Providentia Dei* olim extitit. ‡

* *In Chron. lib.* 15. *pag.* 410.
† *Ghilin. in Theatr. Viror. illustr.*
‡ *Possevin. in Appar. Sacr.*

Apud

Digitized by Google

Apud Hiſpanos

DIEGUM DE VALERA

Tractatum ſcripſiſſe *de Providentia contra Fortunam* invenio, qui inter Codices MSS. Bibliothecæ Scorialenſis erat: uti etiam

LUDOVIC. DE VALLEDOLID,

in librum quintum *Boëthii de Conſolatione*, in qua tractat *de Poſſibilitate liberi Arbitrii, & Providentia Divina.*

ALPHONSI SPINÆ

Dialogus *de Fortuna*; &

Viterbienſis cujuſdam libri III. *de Fortuna* ibidem extabant, fide Catalogi Bibliothecæ *Magnæi Arnæi*, * celebris Profeſſoris Hafnienſis.

UT denique Scholarum celeberrimarum ſcrinia in noſtro argumento excutiamus, DISSERTATIONES VARIÆ.

FRANCISCI BURMANNI

Diſſertationes IV. *de Providentia Divina*, Roterod. 1688. *in* 4. excuſas invenio. Quarum

* *In Catalogo Mſſt. Mſto.*

Digitized by Google

Quarum Prima *Existentiam ejus* probat.

Secunda *actus* distinguit, *seu cooperando cum causis secundis, seu gubernando & deducendo ad suum finem.*

Tertia *Contingentia venire* docet, *non ex conditione aliqua Causarum secundarum, sed voluntate divinâ necessariò fieri, ex suppositione Divini Decreti, contingenter & liberè ratione Arbitrii humani, quæ non pugnent.*

Quarta *doctrinam de Fato* proponit. *

De *Fortuna* legi possunt

LUDOVIC. HAVENREUTERUS,

Medicinæ & Philosophiæ Doctor, & Professor Physices Argentoratensis, qui *de Causis per accidens, Fortuna & Casu*, 1618. *in* 4. disseruit.

JOANNES SPERLINGIUS,

Physices Professor Wittebergensis, anno 1634. *de Fortuna, Casu & Monstro*, & ad *J. C. Scaligeri* Exercitationem VII. in *Cardanum*; *de Natura, Anima Mundi, Fortuna, Fato & Casu*, anno 1652. *in* 4. egit.

* *Act. Erud. Lips. Supplem. tom.* 1. *sect.* 9.

Nec

Digitized by Google

Nec non

M. ANDREAS BEYER,

Lipſ. 1661. *in* 4.

JOAN. CHRIST. HUNDESHAGEN,

Jenæ 1663. *in* 4.

D. FELIX SPICIUS,

qui *de Fortuna* diſſeruerunt.

De Fato extant Diſſertationes,

M. JOANNIS PARPARDI,

de Fato Phyſico, Witteb. 1661. *in* 4.

M. JO. BALTHASARIS RUNDE,

de Fato Chriſtiano, Witteb. 1696. *in* 4.

Diſſertatio

CONSTANTINI ZIEGRÆ,

S. Theologiæ Doctoris, & Phyſices Profeſſoris, *de Fato*, Witteb. 1665. *in* 4. edita eſt, qui eodem anno *de Fortuna & Caſu* commentatus eſt.

Digitized by Google

Et

M. VALENTINUS FRIDERICI,

Lipsiæ *de Fato* egit.

Dissertatio

M. JO. HIERONYMI DE WEDIG,

quæ inscribitur, *Decretorum Dei & liberæ Voluntatis humanæ Conciliatrix*, Witteb. 1690. haberi cœpit.

Fatalem Rerum Necessitatem sub præsidio

CHRISTIANI DONATI,

Logices & Metaphysices Professoris publici, in Cathedra Wittebergensi, anno 1676. *in* 4. exposuit *Wagnerus*.

Declinationem Fati,

D. GOTTFRIED VON JEHNA,

Professor Francofurtensis.

Vanitatem & periculum Fati,

D. PHILIP. LUD. HANKENIUS,

Giessæ.

Præ-

Digitized by Google

Prætereà *de Fatalitate Temporum*

JOANNES SCHMIDIUS,

Dicographus Norimbergensis;

De Fatalitate Locorum

DONDORFIUS

disseruerunt.

De Fato ad *Justi Lipsii Politicor.* lib. 1. cap. 4. anno 1689. egit

JO. PHILIPPUS SLEVOGT,

Jurisconsultus Jenensis. *

Utrùm Fata Religionum, *Imperiorum Urbiumque dependeant ab astris*, tribus Dissertationibus negavit

JO. FRIDERICUS MAYERUS,

S. Theologiæ Doctor, Summus Sacrorum Antistes Pomeraniæ, Consiliarius Ecclesiasticus Suecicæ Majestatis aliorumque Principum, Professor Kiloniensis & Grypswaldensis, Hamburgi 1700. *in* 4.

* *Richard. de Profess. Jenensibus.*

Digitized by Google

De fatalibus Personarum Nominibus

SEBASTIANUS SCHMIDIUS,

S. Theologiæ Doctor, & Professor Argentoratensis; &

DAN. GUILIELM. MOLLERUS,

Metaphysices & Historiarum Professor Altorfinus, anno 1685.

Speciatim *de Fatalitate nominis* FRIDERICI AUGUSTI

KIRCHMAIERUS

Exercitia Academica proposuerunt.

His socii comitesque jungendi

D. JOAN. CAROL. NÆVIUS,

de Terminis fatalibus;

JO. ANDREAS SCHMIDIUS,

S. Theologiæ Doctor, Professor Jenensis, & mox Theologiæ & Antiquitatum Sacrarum in Academia Julia, *de Termino Vitæ, an possit produci, an abbreviari?* Jenæ 1680. *in* 4. Idem, si *Fata Disciplinarum* adjicere volumus, *de Fato Disciplinarum mathe-*

Digitized by Google

mathematicarum programma edidit: veluti *de Fatis Studii Genealogici*

JAC. FRIDERIC. REIMMANN,
Rector Scholæ Halberstad. anno 1694.

D. P. MULLERUS, &
D. NIC. CHRISTIAN. LINCKER,
de Præoccupatione Fati differuerunt.
Denique

JO. CONRAD. RHUMELIUS,
Med. Doct. Norimb. anno 1632. singulari Dissertatione hunc versum exposuit:

Omnis & instabili Sors fluctuat acta rotatu.

Hæc sunt, VIR ILLUSTRISSIME, quæ hâc vice ad *Te* mittere audeo, ut si tanti *Tibi* videbuntur, illis momentum temporis benignè impendere velis. Est quidem exile munus, *Tuoque Splendori* impar, quem in excelso humani Generis fastigio positum, summâ eloquentiâ, summâ eruditione præditum, religiosè etiam adiri à salutantibus scio, & ideò immensa præter cæteros subit cura, ut quæ *Tibi* dicantur, *Te* digna sint: *Verùm & Diis lacte rustici multæque gentes supplicant, & mola tantum salsa, quæ non habent thura.* *

* *Plin. in Præfat. Histor. Natur.*

INDEX AUTORUM.

Gans-

Digitized by Google

Reim-

Digitized by Google

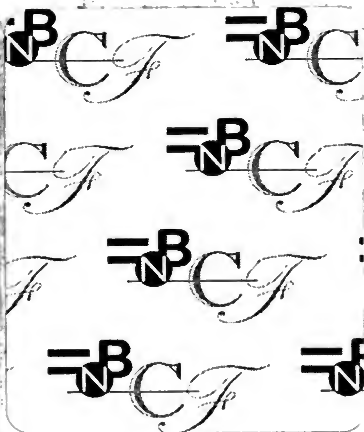

234761 A

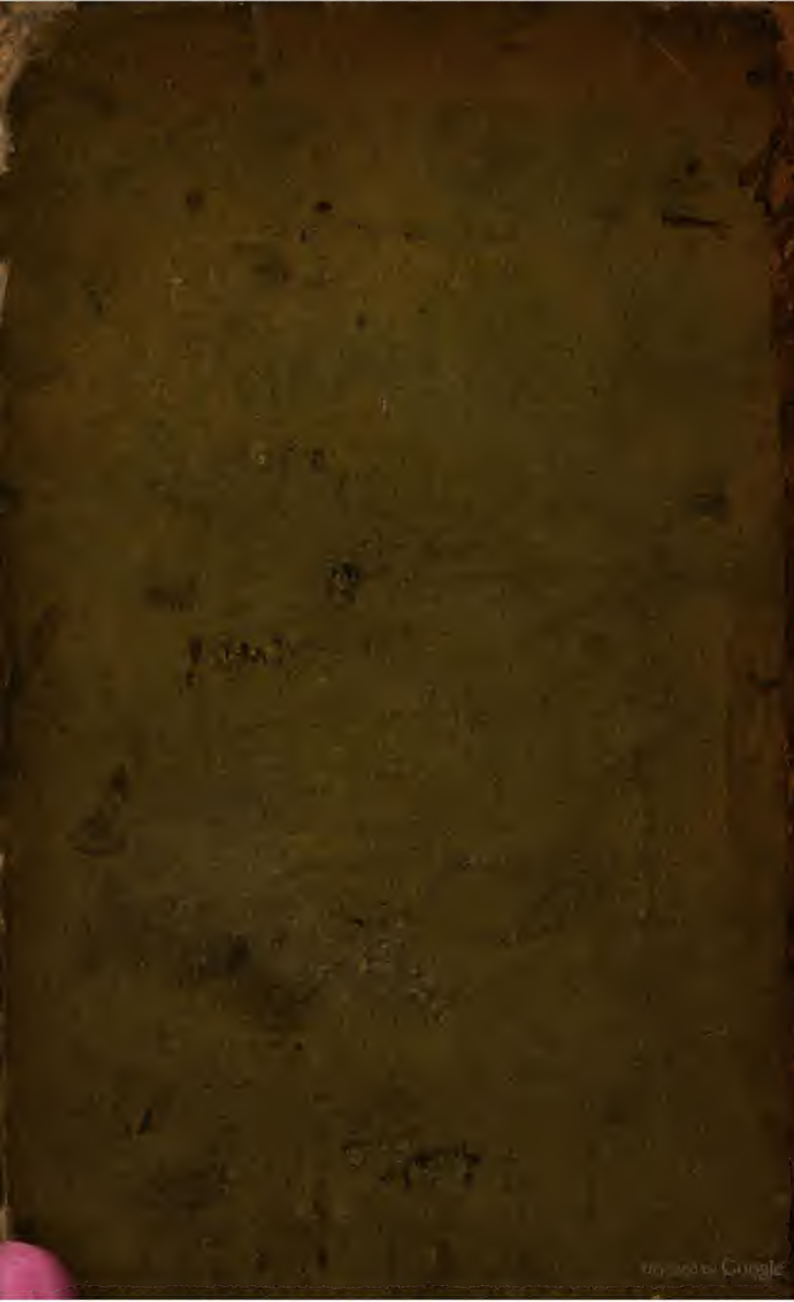
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google